www.e-rara.ch

Pandectarum sive partitionum universalium Conradi Gesneri Tigurini, medici & philosophiae professoris, libri XXI

Gessner, Conrad

Tiguri, anno 1548

Zentralbibliothek Zürich

Shelf Mark: 5.13,2

Persistent Link: https://doi.org/10.3931/e-rara-1936

Partitionum universalium liber XIII. De diversis artibus, mechanicis, & aliis humanae vitae utilibus.

www.e-rara.ch
Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

PARTITIONVM VNIVERSALIVM LIBER XIII. DE DIVERSIS artibus, Mechanicis, & alijs humanæ uitæ utilibus.

EGREGIO TYPOGRAPHO CHRISTIANO VVECHELO LVTETIAE PARIſiorum, Conradus Geſnerus S. D. P.

CAETEROS quidem huius Voluminis libros, ut illis nuncuparem typographis, qui in eo genere uel numero uel præſtantia authorum, quos ipſi excudiſſent, reliquos ſuperarent, non multum mihi circũſpiciendum fuit, cum trita ferè & popularia eorum argumenta ſint. Hunc uero de illiteratis artibus librum cui potiſſimum offerrem, aliquandiu addubitaui: nec ullum tandem te præter inueni, cui hoc argumentum utcunq; leuiter conuenire uideatur: cum alij uel omnino nihil quod huc faciat, excuderint: uel ſaltem Græce Latineq; nihil: aut ſi quid fortè, alios tamen iam illis libros deſtinaueram. Tu ſolus non ἀπροσδιόνυσος huic libello uiſus es, quem tibi dedicari à me cogitabis, non quod non multos literatiſſimos & ſummæ eruditionis codices typis tuis illuſtraueris: ſed ut qua poſſem occaſione fruerer Vuechelum, quantum in me eſt, inter clariſſimos noſtri ſeculi typographos numerandi. Quod ſi tam gratum hoc officium meum tibi fuerit, quàm libenti candidoq; animo per me exhibetur, eſt quod plurimum te amem, & Anterota mihi benignum optem. Tu certe iam olim propter optimos in utraq; lingua apud te natos libros, quos miro nitore, & incredibili diligentia publicos feciſti, uel præſtantiſſimus uel inter præſtantiſſimos non poſtremus haberi & nunquam non celebrari mereris. Porrò quinam æditionis tuæ libri, ad huius inſcriptionis ſcopum magis pertineant, iam ex Catalogo patebit: quem ſubijcere uolui, ut quid ex Officina tua petere aut ſibi quiſq; accerſere debeat, omnes cognoſcant. Nominabo autem illos tantum, quos in Catalogo apud te ante annos aliquot excuſo, ſignatos reperi: quod moneo, ne mireris illos omitti, qui poſt Catalogum illum prodiuerunt, in patria tantum diſſita hactenus mihi non uiſos. Vale. Tiguri, Nonis Aprilis, 1548.

CATALOGVS LIBRORVM, QVOS SVIS TYPIS CHRISTIANVS VVECHELVS LVtetiæ Pariſiorum excudit. Adſcriptum eſt pretium ſecundum denarios & ſolidos Pariſienſes. Denarij ſiue numi 12. ſolidum conſtituunt: ſolidi autem 30. florenum Germanicum, ſiue bazios 15.

GRAMMATICA.

HEBRAICE. *Alphabetum Hebraicum, cum Abdia propheta,* 4. *d.*

Peculiũ Agathij, de primis linguæ Hebraicæ rudimentis, 20. *d.*

Inſtitutiones grãmatices Hebraicæ, Alani Reſtaldi, 2. *ſ.*

Grammatica Hebraica, Nicolai Clenardi, 3. *ſ.*

Compendium Grammaticæ Hebr. per Seb. Munſterum ex Eliæ libris, 2. *ſ.* 6. *d.*

Grammatica Hebraica Io. Campeñ. 3. *ſ.*

¶ GRAECE. *Alphabetum Græcum,* 6. *d.*

Grammatica Græca Nico. Clenardi, 2. *ſ.* *Cum adnotationibus in eandem Renati Guillonij,* 3. *ſ.*

Nicolai Clenardi Meditationes Græcanicæ, 2. *ſ.*

Summa linguæ Græcæ per Arnoldũ Oridryũ, 1. *ſ.* 6. *d.*

Inſtitutionis grammatices Græcæ Theodori Gazæ libri 4. *cum uerſione Latina è regione,* 8. *ſ.*

Grammatica Chryſoloræ cum Latina uerſione è regione, 3. *ſ.* 6. *d.*

Conſtantinus Laſcaris de conſtructione, 8. *d.*

Syntaxis linguæ Græcæ Ioan. Varennij, unà cum adnotationibus Ioachimi Camerarij, atq; libello de paſſionibus dictionum ex Tryphone, 2. *ſ.* 6. *d.*

Adrianus Amerotius de dialectis Græc. 6. d.
Tabulæ de uarietate linguarum Græcarum, 8. d.
Luciani ſeptem primi dialogi, 2. ſ.
Item multa alia eiuſdem opuſcula & dialogi ſeparatim.

¶LATINE. Priſciani liber 1. 6. d.
Thomæ Linacri de emendata ſtructura Latini ſermonis libri 6. cum indice, 5. ſ.
Eiuſdem rudimenta grammatices, 1. ſ. 3. d.
Tabulæ grammatices Io. Murmellij, 1. ſ. 3. d.
Eiuſdem de quantitate ſyllabarum tabulæ, 6. d.
Hen. Glareanus de ratione ſyllabarum, cum eiuſdem de figuris lucubratione, 8. d.
Tabulæ Moſellani de ſchematibus & tropis, unà cum tabulis G. Maioris in Rhetoric. Melanchthon. & Eraſ. de cop. 6. d.
Floſculi ex Terentio ſelecti, 1. ſ. 6. d.
Dialogi Moſellani, 6. d.
Dialogi Had. Barlandi: cum eiuſdem opuſculo de inſignibus oppidis Germaniæ inferioris 1. ſ.
Ars uerſificatoria Hutteni 2. d.

¶ Dialectica.

GRAECE. Porphyrij Iſagoge.
Ariſtotelis prædicamenta, De enunciatione & Priora: ex Io. Oliuarij ad uetuſtos codices & Græcos interpretes caſtigatione.
¶LATINE. Eadem Latine.
Aug. Niphus in librum de enunciatione, 4. ſ.
Idem in libros Poſteriorum, 15. ſ.
Io. Fr. Buranæ commentaria in Priora, 16. ſ.
Dialectica Trapezuntij, 10. d.
Rodolphi Agricolæ de inuentione dialectica lib. 3. 4. ſ.
Alardi Amſterod. in librum primum Agricolæ Epitome, 8. d.
Dialectica Io. Cæſarij, 2. ſ. 6. d.
Io. Sturmij partitiones dial. 1. ſ. 6. d.
Compendium dialectices Fr. Titelmanni, 6. d.
Dialectica Conradi Neobarij, 10. d.
Eiuſdem de inuentione, 10. d.
Iſagoge Murmellij in 10. prædicam. Ariſt. 6. d.
Introductio in terminorum cognitionem Clichthouei, cum commentarijs Io. Cæſarij, 8. d.

¶ Rhetorica.

GRAECE. Aphthonij progymnaſmata, 1. ſ.
Ariſtoteles ad Theodecten. 3. ſ. 6. d.
Eiuſdem Rhet. ad Alexandrum, 2. ſ.
Hermogenes integer, 10. ſ. Eiuſdem ſinguli ſeparatim.

¶LATINE. G. Trapezuntij Rhetorica, 7. ſ.
Compendium rhetoricæ Aur. Caßiodori, 6. d.
Aphthonij progymnaſmata, Io. Maria Catanæo interprete, 6. d.
Eraſmus de copia uerb. & rerum, 3. ſ.
In Copiam uerborum epitome, 1. ſ.
In utramq; Copiam Velcurionis commentaria, 1. ſ. 8. d.
Eraſmi compendium de conficiendis epiſt. 3. d.
Methodus conſcribendi epiſtolas Hegendorphini, 6. d.
Eiuſdem Adnotationes in Actiones Verrinas & Topica Ciceronis, 2. ſ.
Adnotatiunculæ Perſeualdi Belligenij cæci nati in priores duas F. Quintiliani declamationes.
Tab. de uocis & corporis moderatione per Fran. Iam. 6. d.

¶ Orationes, & ſimilis argumenti.

GRAECE. Aeſchinis et Demoſthenis orationes aduerſariæ, 5. ſ.
Demoſthenis & Iſocratis diuerſæ orationes, ſeorſim.
Greg. Nazanzeni in Iul. imper. Inuectiua prior, 2. ſ. 6. d.
Thucydidis conciones, 1. ſ. 3. d.
Galeni exhortatio ad bonas artes. De optimo docendi genere. Quod optimus medicus idem ſit & philoſophus: Græce & Latine, 2. ſ. 6. d.
G. Budæi epiſtolæ Græcæ, ab ipſo locupletiores et emendatiores redditæ, 4. ſ. 6. d.
LATINE. Ciceronis orationes quædam ſeorſim.
Orationes aduerſariæ M. Portij Catonis, & L. Valerij, de lege Oppia. Item duæ, Perſei atq; Demetrij fratrum, apud Philippum, 4. d.
Panegyricus gratulatorius Theodorici Adamæi, de Chriſtiani orbis concordia, 1. ſ.
Ioan. Thomaßini panegyricus de ciuitate Lingonum, 8. d.
Roberti Britanni orationes duæ, de pace & de philoſ. 6. d.
Oratio funebris D. Fran. Valeſij Delph. demortui, 1. ſ. 6. d.
Oratio Alciati, Ticini habita, 4. d.
Germani Brixij epiſtolæ gratulatoriæ 4. 6. d.
Dialogiſmi Heroinarū authore Petro Naunio, 1. ſ. 3. d.

¶ Hiſtorica.

GRAECE. Herodoti, Xenophontis, Thucydidis & Herodiani, ſingulorum quædam ſeorſim.
LATINE. Titi Liuij libri aliquot ſeorſim.

Procopij

Procopij de Iuſtiniani imper. ædificijs lib. 6. interprete Fr. Craneueldio: unà cum adnotationibus Theodorici Adamæi, 4. ſ.

Fides, religio, moresq; Aethiopũ, ſub imperio presbyteri Ioannis degentium, authore Damiano à Goës, 1. ſ.

Petrus Mochius de cruciatu exilioq; Cupidinis, 6. d.

Turcicarũ rerum cõmentarius Pauli Iouij Gallice, 3. ſ.

Ia. Fontani de bello Rhodio lib. 3. quibus adiuncta eſt ab Io. Quintino tum Melitæ deſcriptio, tum etiam de uentis, & nautica buxula uentorũ indice tractatus. Item nonnulla Theodorici Adamæi de inſula Rhodo, & militarium ordinum inſtitutione, 5. ſ. 6. d.

¶ Poëtica.

GRAECE. Ariſtotelis poetica, 1. ſ.

Homeri libri aliquot ſeorſim.

Ariſtophanis Comœdiæ omnes, quæ etiã ſingillatim uenduntur.

Phocylid. Græ. & Lat. 4. d.

Felium & murium pugna. Ranarum & murium pugna Homeri. Gabriæ Græci fabulæ, 9. d.

Muſæus de Leandro Græ. & Latine, unà cum ſententijs ſingulis uerſibus contentis iuxta ordinem literarum ex diuerſis poetis Græcis, 1. ſ.

¶ LATINE. Ariſtotelis poetica, Alexan. Paccio interprete, 10. d.

Homeri Ilias atq; Odyſſea ad uerbum tralatæ, 12. ſ.

Perſius cum cõmentarijs Murmellij, & Her. Buſchij primæ Satyræ explicatrice epiſtola, 3. ſ.

Muſæus de Leandro, interprete G. de Mara, cum commentario Io. Vatelli, 10. d.

Comœdia de filio prodigo, authore Gnapheo, 8. d.

Ioſeph Comœdia Cornelij Croci, 8. d.

Selecti uerſus à Murmellio, poetarũ Tibulli, Propertij, & Ouidij, 8. d.

Ranarum & murium pugna Homeri, Gallice 6. d.

¶ Moralia.

GRAECE. Plutarchus de liberis inſtituendis, 8. d.

Cebetis tabula, et aurea Pythagoræ carmina, 6. d. &c.

LATINE. Cicero de finibus bonorum & malorum cum ſcholijs Oliuarij, 2. ſ. 6. d.

Ciceronis de finibus libri ſinguli ſeorſim.

Cebetis tabula interprete Theodorico Adamæo, 4. d.

Diſciplina puerorum, 3. d.

De officio famulorum, 4. d.

Eraſmi apophthegmata, 10. ſ.

De ciuilitate morum puerilium cum ſcholijs G. Longolij, 10. d.

Emblemata Alciati Latine tantum, 2. ſ.

Eadem Latine & Gallice, 3. ſ. 6. d.

Phil. Melanchthonis in primum & 2. Ethicorum Ariſtotelis commentarius, 10. d.

Eiuſdem commentaria in aliquot Politicos libros Ariſtotelis, 8. d.

Chriſtophorus Hegend. de inſtituenda iuuentute, 6. d.

Oeconomica Ariſtotelis, Gallice, 6. d.

Rob. Valturij de re militari libri 12. additis ubiq; picturis bellicis, 20. ſ.

Fl. Vegetij de re militari libri 4. additis uarijs atq; permultis picturis bellicis. Cui adiuncti ſunt, S. Iulij Frontini de ſtrategematis libri totidem.

Aeliani de inſtruendis aciebus liber 1. Item Modeſti de uocabulis rei militaris lib. 1. 18. ſ.

Idem Vegetius Gallice, additis etiã picturis bellicis, atq; authoribus iam memoratis, 15. ſ.

Vegetius in minori forma, cũ prædictis authoribus, ſed abſq; picturis, 4. ſ.

Roberti Britanni agriculturæ encomium.

¶ Phyſica & Mathematica.

GRAECE. Ariſtotelis naturalis auſcultationis libri 8. 6. ſ.

Platonis Timæus ſiue de natura, 3. ſ.

Nicomachi Geraſini arithmeticæ libri 2. 2. ſ. 6. d.

Pſelli arithmetica, 6. d.

Sphæra Procli Græce & Latine, 9. d.

LATINE. Phil. Melanchthonis cõmentarius de anima, 3. ſ.

Arithmetica Io. Nouiomagi 2. ſ.

Pomponij Melæ de ſitu orbis libri 3. unà cum commentarijs Ioachimi Vadiani, 12. ſ.

Idem Mela in minori forma, cum adnotat. Oliuarij, 2. ſ.

Plinij Secundi hiſtoriæ naturalis liber 2. cum caſtigationibus Herm. Barbari, & adnotationibus Oliuarij, 1. ſ. 8. d.

Alberti Dureri Inſtitutiones Geometricæ è Germanica lingua in Latinam uerſæ, 1. 5. ſ.

Idem Durerus de urbibus, arcibus, caſtellisq; condendis & muniendis, 10. ſ.

Elementale Geometricum ex Euclide, 1. ſ.

Orbis totius deſcriptio breuis per Orontium, 6. d.

¶ Theologica.

HEBRAICE. Geneſis, 4. ſ.

Exodus, 4. ſ.

Decalogus diuinorum præceptorum, 3. d.

Ioël & Malachias, 6. d.

GRAECE. D. Io. Chryſoſtomi Miſſa, cum Latina uerſione è regione, 1. ſ. 3. d.

Eiuſdem de orando Deum, 6. d.

Horæ beatæ Mariæ Virginis ſecundum uſum Romanũ, cum alijs preculis quibuſdam, 3. ſ. 6. d.

Athenagoras de reſurrectione mortuorum Græ. & Latine, interprete Petro Nannio, 2. ſ. 6. d.

LATINE. *Baſilius de ſpiritu ſancto, Eraſmo interprete, 1. ſ. 6. d. &c.*

Philonis epiſcopi Carpathij in Cantica canticorum interpretatio, Stephano Salutato interprete, 3. ſ.

D. Haymonis in omnes Pſalmos explanatio, 15. ſ.

Deſ. Eraſmi uaria opuſcula.

Compendiũ diuini amoris per Io. Parceualum Carth. 1. ſ.

Dialogus paſsionis D. N. Ieſu Chriſti ac triumphantis eiuſdem reſurrectionis ex Matthæo, authore Franc. Bonado, 4. d.

Deſcriptio eccleſiaſtæ iuxta omnes Rod. Agricolæ locos, per Alardum Amſtelredanum, 1. ſ.

Exegeſis in canonem diui Auguſt. per Rober. Rich. 5. ſ.

Liber de 7. uerbis Domini, quæ in cruce protulit, Gallice, 7. ſ.

¶ *Legalia.*

GRAECE. *Epitome iuris ciuilis, quæ Legum Prochiron & Hexabiblos inſcribitur, authore Conſtantino Harmenopulo Nomophylace & iudice Theſſalonicenſi, 15. ſ.*

Inſtitutiones iuris ciuilis Theophili Græ. 10. ſ.

LATINE. *Chriſtianæ ciuitatis ariſtocratia, qua deſcriptio pontificij et regij imperij cõtinetur, in cap. Nouit. de Iudi. per D. Io. Quintinum. Obiter etiam hic aliquid annotatum in reſponſum Vlpiani de uero & miſto imperio, 2. ſ. 6. d.*

Eiuſdem exegeſis concilij cuiuſdam generalis, in uno beneficiorum multitudinem uetantis, 3. lib. Decretalium Gregorinarum, cap. 18. Tit. 5. 4. ſ.

Collatio iuris ciuilis & canonici. Cui addita eſt explicatio L. Diffamari. C. de ingenu. manu. Item de executoribus ultimarum uolunt. per D. Io. Oldendorpium, 1. ſ. 3. d.

Nicolai Beroaldi de uetere ac nouitia iuriſprudentia oratio, 2. d.

Eguinarius Baro de diuiduis & indiuiduis ſtipulationibus, 10. d.

Idem de ſeruitutibus 2. ſ.

Io. Copi de fructibus libri 4. Et eiuſdem de reſtitutis à Chriſtianiß. Francorum rege literis, Oratio, 6. ſ.

Lex lecta, intellecta, ff. de reb. cred. & ſi cert. pet. 6. d.

Petri Stellæ diſputatio de creditore.

Zaſij defenſio contra Stellam, 3. d.

Arnaldi Contadis in 33. librum Pand. Epitome, 6. d.

¶ *Medica.*

GRAECE. *Galenus ad Glauconem, 2. ſ. 6. d.*

LATINE. *Hippocratis de morbis libri 4. Ge. Pylandro interprete, 5. ſ.*

Idem de uictus ratione priuatorum, cum Galeni commentario, Io. Andernaco interprete, 6. d.

Cl. Galeni opera quædam (ea præſertim quæ Iac. Syluius Lutetiæ publice enarrat) in maiori forma, Io. Guinterio, Thoma Linacro, & Martino Gregorio interpretibus: ad exemplaria Græca caſtigata & ſcholijs doctiſsimis illuſtrata per Iac. Syluium.

Eiuſdem Galeni libelli quidam in minori forma: & Aeginetæ quædam ſeorſim.

Theophraſtus de hiſtoria & cauſis plantarum cum indicibus duobus ad uerſionem Gazæ, uno Græcolatino, altero Latinogræco, 10. ſ.

Ordo & ordinis ratio in legendis Hipp. et Galeni libris, per Iac. Syluium, 1. ſ.

Eiuſdem methodus medicamenta componendi, ex ſimplicibus iudicio ſummo delectis, & arte certa paratis, quatuor libris diſtributa, 12. ſ.

Eiuſdem de ſignis omnibus medicis, id eſt, ſalubribus, inſalubribus & neutris, unà cum eiuſdẽ methodo ſex librorum Galeni in differentijs & cauſis morborũ & ſymptomatum, in tabulas ſex coniecta, 8. ſ.

Ge. Agricolæ medici de menſuris & ponderibus libri 5. 4. ſ.

Caßij medici de animalibus medicæ quæſtiones & problemata, Had. Iunio interprete, 1. ſ. 3. d.

De pulſibus libellus ex Galeno collectus, 1. ſ. 8. d.

De cucurbitula libellus, 4. d.

Inſtitutionum chirurgicarum libri 6. authore D. Ioan. Tagaultio.

Io. Fr. Branchaleo de balneorum utilitate, 6. d.

De regimine ſanitatis D. P. de Tuxigano, 3. d.

Medicæ aliquot diſceptationes Iac. Alaxini, 1. ſ. 8. d.

Methodus curandi morbum Gallicum per Guayaci decoctum, Remacli Fr. Lymburgeñ. 1. ſ. 8. d.

Hippiatria ſiue Mareſchalia Laurẽtij Ruſij, in qua præter uariorum morborum plurima remedia, commodiſsimæ frenorum formæ excuſæ ſunt, 10. ſ.

Eadem Gallice, 8. ſ.

Marianus ſanctus de lapide renum: item de lapide ueſicæ per inciſionem extrahendo, 3. ſ.

Oſteotome picta, 1. ſ. 6. d.

Tabulæ 3. de uenis & arterijs, 3. ſ.

Meſues à Iac. Syluio caſtigatus, & Latino ſermone eleganter redditus.

FINIS.

TITV.

TITVLVS I. *De artibus illiteratis & mechanicis in genere quædam.*

II. *De architectura, & ſubſeruientibus ei, & materia ædificiorum: & ædificijs urbium, locorum publicorum, &c. & ſtructuris ſimplicibus, ut ſunt colūnæ, obeliſci, pyramides, &c. Item de imaginibus, ſimulachris, & ſtatuis.*

IIII. *De domibus, earum partibus, &c.*

IIII. *De fabris diuerſis, corū inſtrumētis, et operib. De argenti et auri fabris, et de annulis multa. De uitro & Speculis. De Toreutice & Plaſtice.*

V. *De ſupellectile. De uaſis in genere, de eſcarijs & potorijs uaſis, & alijs domeſticis inſtrumentis.*

VI. *De his quæ ad equitationem & uectionē pertinent.*

VII. *De re nauali.*

VIII. *De re ueſtiaria & artibus diuerſis, earūq; materia & operibus ad tegendum & muniendum corpus. De ſchœnopœis & tonſoribus.*

IX. *De Alchymia.*

X. *De pictoria arte, picturis, pictoribus & coloribus.*

XI. *De cibis, & artibus quæ circa cibos potusq; parandos aut uendendos uerſantur.*

XII. *De diuerſis alijs artibus, & uitarum generib. De mercatura primum, deinde de pharmacopolis, athletis, hiſtrionibus, ſeruilibus quibuſdam, circulatoribus, &c.*

XIII. *De re ruſtica: Primum qui in genere de agricultura aut re ruſtica ſcripſerint, ſiue integros libros Georgicorum aut Geoponicorū, ſiue aliquid obiter: deinde particulatim, De uilla, agris, obſeruationibus ruſticis, oratione, arboribus, uineis, hortenſia, paſtoralia.*

LIBRI XIII. DE MECHANICIS ET ALIIS ILLITERATIS ARTIBVS, TITVLVS I.

De artibus illiteratis & mechanicis, in genere quædam.

HACTENVS de literatis, liberalibus & ingenuis artib. quæ Philoſophiæ coniunctæ ſunt, utpote partes, uel inſtrumēta, uel ornamēta quædam eius, quantum ad uiam & occaſionem monſtrandam ubi quæq; collocanda eſſent, quæ memoratu digna legentibus incidunt, libris duodecim egimus.

Nunc deinceps de cæteris omnibus illiteratis uno in libro agemus. Vocant autem illas illiberales, quoniam non propter ſe ut ſuperiores, ſed quæſtus gratia ab hominibus expetuntur & exercenť: & pleræq; earum laborioſæ ſunt, ut corpus fatigēt, aut ſordidis etiam operibus tractandis inquinent: ideoq; etiam mercenariæ, ſeruiles, ſordidæ, manuariæ, ſedentariæ, ſellulariæ, & à Græcis mechanicæ quaſi machinales & banauſi appellantur. Banauſi propriè dicebantur, qui circa fornaces & caminos laborabant. Nam βαῦνον Peloponnenſes caminum uocant, αὔειν accendere eſt. Deinde tranſlata uox eſt ad omnes artes, quæ manuum opificio peraguntur: id quod & D. Hieronymus annotat libro 1. aduerſus Pelagium. Mechanicus faber eſt uel opifex eorum operum, quæ ingenio ſimul ac manibus fiunt, ἀπὸ τῆς μηχανῆς, quod inuentionem ſignificat. Suetonius in Veſp. Aug. Mechanico quoq; grandes columnas exigua impenſa perducturum in Capitoliū pollicenti, præmium pro cōmento non mediocre obtulit. Leontius qui ſphæras ſecundum Arati deſcriptionem concinnabat Mechanicus cognominatus eſt. Τεχνίτης, id eſt, artifex (apud Ammonium in differentijs uocum) qui rationalem aliquam artem callet: βαλναυσος, qui irrationalem, ſiue illiteratam: nam pro διὰ λόγου, legendum eſt ἀλόγου. De artibus literatis in genere dictum eſt libri 1. Tit. 1.

¶ Pictoriam artem ueteres ab ingenuis non excluſerunt, & pueros etiam ingenuos in ea exerceri uolebant: nos quia hodie in minore apud nos pretio eſt, reliquis illiteratis eā adiūximus.

Venatores quadrupedum, piſcatores, & aucupes Hiſtoriæ animaliũ in Phiſicis adiungemus.

Militari arti, & quæcũq; ad ſtrategemata, inſtrumentaq; bellica pertinent, locum poſt Politica dabimus.

χειρόβιοι, ἀποχειρόβιοι, χειρώνακτες, χειροτέχναι, χειροβίωτοι, χειροβοσκοί, χειρογάστορες, χειρονάκτοι, Grȩcis dicuntur qui labore manuum uictum ſibi quærunt. Chirurgia quanquam in re medica præcipue, appellatur tamen in alijs quoq; artibus, quæcunq; actionem habent manuũ cum cognitione cõiunctam.

Artificis uocabulum latius patet quàm opificis: hic enim opus aliquod artis ſuæ relinquit, ſiue nouũ quid faciat, ſiue uetus reſarciat, ut faber, ſarcinator: artifices uero multi nihil relinquunt ubi à labore ceſſauerint, ut ſaltator, ſcenicus.

¶De labore manuũ, Hermãnus Bodius.

De opificibus Iſidorus lib. 19. Etymologiarum.

De artificibus leges Socratis apud Iaco. Fabrum Stapulen̄.

De artificib. liber Menæchmi Sicyonij.

Quæ Plinius ſuper titulis ueterum artificum pendentibus prodiderit, ea de monumentis etiam ueteribus agnita Romæ, Politianus 1. 47.

Artium omnium liberalium & illiberalium nomina & diuiſiones in Panepiſtemone Politiani.

De artibus & artificijs, Hieremias Paduanus 3. 4. 5.

Manuaria uel mechanica ars, Aelianus in Varijs Græ. fol. 32.

Ars & profiteri, Doletus Tomo 1.

De primis inuentoribus rerum, Brunfelſius Pandectarum ſacrarum lib. 12.

Artes inuenit paupertas, Theocritus Idyllio 25.

Contra Poſidonium diſputat artes mechanicas à philoſophia minime inuentas, & quod illius rudis ſeculi homines non ſapientes, ſed ſapientibus ſimiles erant, Seneca lib. 14. epiſt. 91.

Artes plurimæ apud Tuſcos, Aelianus in Varijs Græ. fol. 76.

Artem didiciſſe ubi ignominioſum, Cælius 21. 47.

Artes apud quos turpes, Aelianus in Varijs Græ. fol. 78.

Artes ſeruiles, uide in Seruis.

Suæ quenq; artis & authorem & diſputatorem optimũ eſſe, Valerius & Fulgoſus, lib. 8. ca. 13.

Quàm magni effectus artium ſint, Valerius & Fulgoſus, lib. 8. ca. 11.

Quædam nulla arte effici poſſe, Valerius lib. 8. ca. 12.

Artificum officinæ, Textor in Officina ſua 283.

Scommata in Polytechnas, id eſt, in illos qui multas artes profitebantur, Florile. Græci lib. 2. ſect. 42.

De inſtrumentis uarijs opificum, Iſidorus lib. 19. Etymologiarum.

De mechanicis artibus, Vincẽtius Bell. lib. 12. Speculi doctrin.

Mechanicæ quæſtiones 35. Ariſtotelis Græcæ, à Nicolao Leonico Thomȩo translatæ cum figuris & annotationibus quibuſdam.

Ariſtotelis Problemata Mechanica Frãciſcus Maurolycus promittit.

In Mechanica Ariſtotelis Paraphraſis Georgij Pachymeræ.

Περὶ μηχανημάτων Athenæi quidam liber extat.

Libellus Gallicus Lugduni apud Frellonios excuſus in 16. nonnulla habet ad mechanicas & manuarias artes p̄tinentia.

¶De Boëthij ingenio ad mechanica quȩdam miranda efficiẽda, Crinit. 17. 12.

De Archytæ columba uolatili ex mechanica eius diſciplina, Ibidem.

De ſimulachro uolucri columbæ, Gellius 10. 12.

Quid neuroſpaſta, automata, Cæl. 7. 16.

Inuenta aliquot recentiora, Ioan. Tortellius de Orthographia in Horologij mentione.

Cricote ſphæra, Cælius 8. 13.

Automaton quid, Politianus 1. 97.

De diuerſis rotarijs tam automatis, q̃ appenſo pondere ſeſe mouentibus horarijs, ferreis, ligneis: ubi inſtruendi eiuſmodi inſtrumẽta præpoſterus & neglectus ordo corrigitur, &c.

Libellus Germanicus Io. Dryandri nondum editus. Vide ſupra in libro de aſtro-

aſtronomia, de diuerſis alijs aſtronomicis inſtrumentis, Tit. 5.

Quando primum horologia, Plin. 7. 60.

In Horologia, Floril. Græci li. 4. ſect. 33.

Horologia diuerſi generis quis primum inuenerit, Polydorus 2. 5.

Horologium, Ioã. Tortellius de Orthographia in H.

De Horologio Guilhel. Hirſaugienſis.

Trochilia Fr. Maurolyci.

Heronis inuenta ſpiritalia, ſiue de inſtrumentis ſpirituum Frã. Maurolycus promittit.

TITVLVS II. DE ARCHItectura & ſubſeruientibus ei, & materia ædificiorum: & ædificijs urbium, locorum publicorum, &c. & ſtructuris ſimplicibus, ut ſunt columnæ, obeliſci, pyramides, &c. Idem de imaginibus, ſimulachris, & ſtatuis.

De origine architecturæ, Polydorus 3. 7.

De architectonice Metrodorus citatur à Plinio.

De architectura M. Vitruuij libri 10. Vide Tomo 1. Iacob. Iocundus Vitruuiũ collatis exẽplaribus repurgauit.

In Vitruuij Architecturã Gulielmi Philandri annotationes.

In Vitruuium Gaudentius Merula.

Vitruuianæ architecturæ compẽdium Fr. Maurolycus promittit.

Ratio architecturæ antiquæ per Diegũ de Sagredo Hiſpanice ſcripta, ex Vitruuio & alijs architectis excerpta, Colinæus Pariſijs impreſſit, Gallice redditam, in 4. chartis 7.

Vitruuius etiam Italico ſermone prodiuit, & cõmentarij Italici in eundem, ut audio, Petreius Norimbergæ nuper Germanice excudit.

De architectura Marlianus, Leo Baptiſta, Albertus Florentinus, & Rubirufus.

Sebaſtiani Serlij Bononienſis de architectura Tomi duo, Italice ſcripti, Romæ impreſſi. Aliâs, Sebaſtiani Bononieñ. de architectura uolg. regole.

Picturæ quędam architectonicę in tabulis ſeorſim, diuerſis locis impreſſæ.

De his quibus uerbis atq; operibus uiuens profuit Archimedes, & libris adhuc prodeſt, Tzetzes 12. 457.

Aedificandi ratio, Bruſonius lib. 1. ca. 11.

Aedificiorum uanitas, Coruinus in Apophtheg.

De ædificijs ueterum & nouorũ, Raph. Volaterranus libro 27.

Duodecima hora ædificare, quid, Cælius 12. 9.

A mari habitandum procul, Cæl. 16. 23.

¶De catheto, Plutarchus in Parallelis minoribus 77.

Glyphis, glyphon, & glyphion antrum, Cælius 23. 8.

Glyphanon, & Glyphiæ nymphæ, Ibid.

¶Quid latype, Cælius 25. 16.

Malce quid, Cælius 25. 5.

De lapidibus ad ſtructuram, qui igni et tempeſtati reſiſtunt, Plinius 36. 22.

De latomis, latypis, lithurgice, lithotribice, Cælius 17. 9.

De ciſternis, & calce, & harenæ generibus, & mixtura calcis & harenæ, & uitijs ſtructuræ, et coctarijs & columnis, Plinius 36. 23.

De medicinis calcis, & maltha et gypſo, Plinius 36. 24.

De pauimentis, & quando primum Romæ: & de ſubdiualibus pauimentis, & Græcanicis, & quando primum cameræ, Plinius 36. 25.

De ſuccis arborum, & natura materiarum, & de cædendis arboribus, Plinius 16. 39. & Vitruuius lib. 2. ca. 11. Quære etiam apud Theophraſtum. Vide infra ab initio Tituli 4.

¶Geranium lignum, celonium, celon, genys, cornopion, cornopes, Cælius 6. 7. Sunt autem machinæ diuerſæ.

Κύλωψ, Aelianus in Varijs Græ. fol. 73.

Hermata & Phalangia quid, Cæl. 7. 16.

De hypomochlio, uecte ferreo, & lingula, ſera: uectiarius quid, & mochlos, mochlia, moloche ſeu malache, exholcyſmus, phragma, uectigaliarij, fiſcarij, ſceuophora, coniſtrum, phoretrũ, phorion, Cælius 20. 29.

Delphin inſtrumentum, Cælius 8. 6.

¶Qui primitus condiderint oppidum, muros, turres, tabernacula, delubra: aut quis primus Deo omnipotẽti templum poſuerit, & qui puteos foderint, Polydorus 3. 9.

De condendis & muniendis urbibus, arcib. & caſtellis, Albertus Durerus.

Vrbibus aratrum circũducere quid ſit, Cælius 26. 5.

De Iuſtiniani ædificijs Procopius Græce, & Latine cum Theodorici Adamæi annotationibus.

Quæ ſint ſeptem orbis terræ celebrata ſpectacula, quamq́ in ijs euariet hiſtoria, Cælius 23. 6.

De templis plura reperies in Theologia ethnica.

Muſea, diaſia, &c. Cælius 17. 18.

Mirabilia ædificiorum Romæ, Plinius 36. 15.

De ædificio ſine clauo, Ibidem.

Vide ſupra qui ſcripſerint Antiquitates ſiue Antiquas inſcriptiones: Nã in illorum quoq́ libris multæ picturæ, ut ſtatuarum, columnarum, theatrorũ, &c. ad architecturam utiles habẽtur.

De Peribolæis plebeis, Tzetzes 8. 189.

Thermæ antiquæ in Hypnerotomachia Polyphili.

Palatium pro regia cur, Cælius 8. 1.

De baſilica, & quid ſit baſilicam habere, Cælius 28. 11.

Quæ regiæ, quæq́ atria Romæ fuerint, Alexander ab Alex. 3. 6.

Aula, archiuum, Cælius 10. 5.

Aulopi qui ſint: Aula item: Camptaulæ, Pithaulæ, Auliſci, Cælius 12. 5.

In arcem referri quid ſit, Cælius 18. 25.

Turrium ratio, Cælius 26. 32.

Moſſyni quid, Cælius 6. 18.

Quid tholus & prytaneũ, Cælius 13. 32.

De labyrinthis, Aegyptio, Lemnio, & Italico, Plinius 36. 13.

De authoribus labyrinthorum, Polydorus 3. 10.

De arcubus exædificatis in memoriam ducum, Valturius 12. 11.

De echo ſepties reſonante, Plinius 36. 15.

Statuæ in foro Eucliæ, Mercurij, Marſiæ, Iouis: Forum Clarium, Albanũ, Tranſitorium, Methodium, Cælius 28. 12.

Forma fori Græca & Italica, Cæl. 28. 11.

De foris Romæ & alibi celebribus, Alexander ab Alex. 2. 12.

De theatro Nicenſium, C. Plinius lib. 10. epiſtolarum.

Theatrum, Io. Tortellius de Orthographia in T. Vide ſupra in libro de Geographia Tit. 4. ubi de Roma.

De Amphitheatro & Circo, multa apud Ioã. Tortellium de Orthographia in A. & C.

Κρυπτὴ, Aelianus in Varijs Græ. fol. 73.

Centenariæ porticus aut miliariæ, Cælius 28. 39.

De penſili horto Dianæ Epheſiæ, Plinius 36. 14.

¶De aquæductibus urbis Romæ S. Iulij Frontini libri 2. caſtigati per Ioan. Iocundum.

De ponderibus & aquæductibus, Ioan. de Monteregio.

Ratio aquæ ducendæ, Plinius 31. 6.

De aquæductu Nicomedenſium, C. Plinius lib. 10. epiſtolarum.

De Sinopenſiũ aqua perducenda, Ibid.

¶ De *columnis, pyramidibus, obeliſcis, & coloßis.*

Agyieus columna, Cælius 10. 18.

De columnis miliarijs, Crinitus 14. 6.

Capitulorum in columnis partes: quid ſtereobatæ, alueolatus, abax, abacion, catheti, cymatium, Cælius 7. 30.

Scapi notiones, ſcapi cardinales qui, Cælius 10. 1.

Qui ſint apud M. Ciceronem pentelici hermæ, ac de pentelicis colũnis atq́ lapidicinis diligenter multa expoſita, Crinitus 5. 12.

Qui primũ luteas aut lateritias domos ædificauerint, & tegulas, & lapidicinas inuenerint: & de prima columnarum origine: & quãdo primum marmorum uſus Romæ in ædificijs, Polydorus 3. 8.

Structurarum ſpecies: qui diatoni ſeu frontati lapides, qui pylori, & qui tichophylaces: horcanæ, iſodomũ, pſeudiſodomum, meſopyrgia, metapyrgia, metorchion, &c. Cælius 26. 32.

Nares quid in architectura, Cæl. 3. 29.

Columnæ, baſes, arcus, zophori, epiſtylia, capita: trabes, rectæ, inflexæ: quadrans, coronæ. Ruinæ maximæ ædificiorum. Equus & elephantus maximi. Porta magnifica cum menſuris & ornamentis eius, Palatium reginæ

quod eſt liberũ arbitrium. Tres hor ti, primus ex uitro, alter ex ſerico, ter tius forma labyrinthi. Periſtylium lateritium, in cuius medio trinitas no tis hieroglyphicis exprimitur. Tem pla duo, unum omni perfectius arte, alterum uitiatũ dentibus æui. Thea trum, fons. Omnia in Hypnerotoma chia Poliphili, Italice.
Pyramides unde, Cælius 23. 6.
De primis pyramidũ authoribus, & de Mauſoleo ſepulchro, Cælius 3. 10.
Pyramides unde dictæ, & unius illarũ ꝓ operarum uictu admirandus ſum ptus, Leonicenus 3. 83.
De pyramidibus Aegyptijs & ſphinge, Plinius 36. 12.
De pyramidibus exædificatis in memo riam ducum, Valturius 12. 11.
De memorabili lapide pyramidis qua drangularis, qui adhuc Romæ ſtat iu xta templum Petri apoſtoli, Angelus Decembrius parte 55.
Pyramides antiquæ, in Hypnerotoma chia Poliphili.
De Obeliſco multa apud Io. Tortellium de Orthographia in O.
Qui primum obeliſcos fecerint, aut eos Romã inuexerint: Locus Plinij ema culatus. De notis obeliſcorum, Poly dorus Vergilius 3. 11.
De obeliſcis exædificatis in memoriam ducum, Valturius 12. 11.
De obeliſcis ex ſmaragdo, Leonicenus 2. 51.
De obeliſco Thebaico, Alexandrino, et de illo qui eſt in Circo magno, Pli nius 36. 9.
De obeliſco qui eſt in Cãpo Martio Ro mæ, Plinius 36. 10.
De obeliſco qui eſt in Vaticano, Plinius 36. 11.
Obeliſci antiqui, in Hypnerotomachia Poliphili.
Coloſſi unde: Signa quæ dicantur pro prie, Cælius 17. 16.
Coloſſi antiqui, in Hypnerotomachia Poliphili.
De Coloſſis in urbe celeberrimis, Pli nius 34. 7.
De columnis in memoriam ducũ, Val turius 12. 11.

¶ *De ſimulachris, imaginibus, & ſtatuis.*

Cur dicatur Dædalus ſimulachra feciſſe mouentia, Cælius 3. 34.
Fluuiorũ ſimulachra, Aelianus in Va rijs Græcis, fol. 13.
Deſcriptio imaginum in publico gym naſio Zeuxippi, & aurigarũ in Hip podromo Conſtantini, libro 5. Flori legij Græci.
Quæ ſint Sigillaria, Alexander ab Ale xand. 3. 4.
De imaginibus cum rutro, Crinit. 23. 13.
De imaginibus pictis, in pictura dicet.
Quando primum ſimulachrum Romæ factum, & de origine ſtatuarum, & honore ſtatuarum, & generibus & fi guris, Plinius 34. 4.
De ſtatuis togatis, & quibuſdam alijs, et quibus primum in colũna, et quando roſtra, & quando primũ publiceꝗ, & quæ primũ ſtatuæ Romæ, Plin. 34. 5.
De ueterũ ſignis, ſtatuis, & figuris, An gelus Decembrius parte 68.
De origine ſimulachrorum, & qui pri mò ſtatuas poſuerint, & Græcos con trario Romanorum more eas non ue lare, Polydorus Verg. 2. 23.
Statuarum ordines quot, Cælius 17. 16.
De ſtatuis ſine tunicis, & quibuſdam alijs: & quæ prima Romę ſtatua eque ſtris: & quando omnes ſtatuæ priua tim & publice ſublatæ, & quibus Ro mæ mulieribus, & quæ primæ ab ex teris publice poſitæ, Plinius 34. 6.
De antiquis ſtatuarijs, & pretijs ſigno rum immodicis, Plinius 34. 7. Mul ti etiam nominantur in Tatiani ora tione contra Græcos.
Cur Ageſilaus princeps & Plotinꝰ ſuas imagines effingi noluerint: ac de Ale xandro Macedone nonnihil, Crini tus 16. 7.
De ſculptura, Pomponius Gauricus.
De hoc, Tauri ſculpturã, niſi malis rho ſoſculpturam, Tzetzes 11. 393.
Statuas antiquitus ſolitas dici Dædalas, Cælius 15. 32.
Qui ſit habitus in ſtatuis pacificator, deq́ eo ſentire Statium in prima Syl ua, Politianus 1. 65.
De ſimulachris celebratis ex ebore, Leo nicenus 2. 59.

Quando primum aurea ſtatua, Plinius 33. 4.

De ſtatuis argenteis, & cælatura argenti, & cæteris quibuſdam, Plin. 33. 12.

Nobilitates ex ære operum & artificū, Plinius 34. 8.

Mira opera artificis, Plinius 7. 38.

Statuarum luxus & primordia, Cælius 29. 24.

In uirorum ſtatuas epigrammata, libro 4. Floril. Græci.

De ſtatuis principum transferendis, C. Plinius lib. 10. epiſtolarum.

De Taciti & Floriani ſtatuis, Cæl. 2. 12.

De ſtatuis in memoriam ducum, Valturius 12. 11.

Veneris ſtatua mobilis, Cælius 25. 17.

Muſarum imagines, Aelianus in Var. Græ. fol. 51.

Statuæ dæmonicæ, Cælius 2. 12.

De ſtatua Memnonis, Leonicenus 2. 33.

Statuæ in foro Eucliæ, Mercurij, Marſiæ, Iouis, Cælius 28. 12.

De admirabili equi ſtatua Olympiæ, Phormidis cognominata, Leonicenus 1. 64.

¶De ſtatua Niobes, quam Praxiteles fecit, Crinitus 11. 4.

Phineus Cephei frater in ſtatuam, Ouidius Metam. lib. 5.

De ſtatuarijs, Adæus Mitylenæus.

Eetion ſtatuarius, Theocritus epigrammate 8.

De Paſicrate uel Staſicrate Bithyno fabro, quales fecerit Alexandri imagines, Tzetzes 11. 367.

Perlepida hiſtoria de Phryne meretrice & Praxitele: & quo cōmento uſa ſit in explorandis Praxitelis operibus, quæ abſoluta forent, Crinitus 24. 10.

Quod Phidias cum ſculpſiſſet in Rhamnûnte Iouis et Nemeſeos ſtatuam, Agoracriti Parij illā inſcripſerit, Tzetzes 7. 154.

De Phidia & Alcmane, Tzetzes 11. 387.

De Phidia, Tzetzes 8. 192.

De ſtatuis Phidiæ, De Niconis equo, Tzetzes 12. 427.

Minerua Phidiæ, prouerbium, Cælius 29. 22.

De Alcamene, Tzetzes 8. 193.

De Myrone, Tzetzes 8. 194.

De Praxitele, Tzetzes 8. 195.

De Polycleti regula, Cælius 7. 22. Multorum ignorantia quomodo redarguta ſit à Polycleto et Hippomacho, Aelianus in Varijs Græ. fol. 67.

De Polycleto, Tzetzes 8. 191.

Polycleti regula, Tzetzes 12. 426.

De Lyſippo, Tzetzes 8. 200.

TITVLVS III. DE DOmibus, earum partibus, &c.

PAraſtades, allagæ, manſiones, uares hoc eſt βαρεῖς, Cælius 18. 30.

Domus optima quænam ſit, Cælius 11. 3.

Aedem pro domo ſæpe apud authores inueniri, Alexander ab Alex. 6. 9.

Domuū imagines, Florilegij Græci lib. 4. ca. 22.

Qui cultus domorum quondam fuerit, & quare maiorum imagines in poſtibus, & arma in atrijs haberēt, & quid de exteris, Alexander ab Alex. 5. 23.

Domus, &c. Doletus, Tomo 2. Libro 1. etiam Tit. 12. par. 1. aliquid de domo & ſuppellectile dictum eſt.

De more abluendi domos Cæſarū, Cælius 10. 3.

Veſtibulū quid ſignificet, deq; eius uocabuli rationibus, Gellius 16. 5.

Hyperoum quid, theriſtrum, diſtegon, Cælius 13. 6.

Diſtega, triſtega, triclinia, Cælius 18. 11.

De coclite, Cælius 14. 5.

Exponitur illud Quintiliani, In triclinio choa, Cælius 29. 1.

De triclinijs uerſatilib. imperatoris Heliogabali, Crinitus 14. 14.

Quid ſit apud iureconſultos Cœnaculariam exercere, Alexander ab Alexand. 3. 14.

Diætarū cognomina uaria, Cæl. 12. 18.

Quid ſit apud iureconſultos heliocaminus, quid zeta, & unde deductū nomen, Alexander ab Alexand. 5. 5.

Quid ſit Exedra, quid Menianum apud iureconſultos, Alexan. ab Alex. 5. 11.

Probolos quid, Tzetzes 7. 115.

Giſſa quid & giſſomata, Cælius 3. 25.

Giſſipus, giſſipodiſma, Ibidem.

De ſcandulis, Plinius 16. 10.

Suggrundia uel ſuggrundæ, giſſa, giſſomata, ſupercilia hoſtiorū, Cæl. 3. 25.

Trapeza,

Trapeza, cindalus, cindaliſmus, paſſalus, clauo deſtinare & à clauo demere quid ſit: de menianis & ſolarijs, ꝓtecta, proiecta, immiſſa, promereale, menia, columna, Cælius 28. 10.
Specularia feneſtrarum, Cælius 15. 13.
In cubiculo nola quid apud Quintilianum, Cælius 19. 11.
De penu, Gellius 4. 1.
De cellis uinarijs, Plinius 14. 22.
De crico multa, rhoptrum, coruus, Cælius 8. 13.
Attegiæ quid, Politianus 1. 9.
Tuguriorum inuentio, Cælius 16. 3.
De ſcena & ſcenopegijs, Cælius 8. 8.
De parietibus lateritijs & fornaceis, & eorum ratione, Plinius 35. 14.
Parietarij, Cælius 19. 16.
De ꝓuerbio, Staterij paries, Cæl. 30. 35.
Cloaca quid, Alexander ab Alex. 3. 14.
Arcem facere ex cloaca, Cælius 11. 16.
De lõgurijs & cancris ſeu cancellis: cinclidarij qui: longis lineis facere, quid ſit, Cælius 5. 14.
Solen, Soleniſtæ, lingulati tubuli, Cælius 13. 4.
Copioſe expoſitum de aſaroticis pauimentis: ac de lithoſtratis ſeu teſſellatis: de opere uermiculato, ac de ceroſtratis nonnihil, Crinitus 22. 1.
¶De ſubſellijs, eorumq; uocabulis: & quid maxime ſcimpodium, quid ſcamellum, & quid ſuppedaneum ex ueterum authoritate, Crinitus 2. 3.
Subſelliorum genera, Textor in Officina ſua, 606.

TITVLVS IIII. DE FABRIS *diuerſis, eorum inſtrumentis & operibus.*

DE materijs, de magnitudine arborum, & quæ cariem & ruinam nõ ſentiunt: & de perpetuitate materiarum, Plinius 16. 41.
De materie cædenda, uide ſupra Tit. 2.
De teredinibus, Plinius 16. 42.
De materijs architecti, & quæ materies ad quid utilis, & quæ firmior materia in tectum, Ibid. 43.
De glutinanda materia & lignis ſectilibus, Ibidem 44.
De arborum ætate, & quæ genera arborum minime durant, Ibidem, 45.
Quis primus inuenerit fabricam materiariam, & in ea ſerram, aſciam, perpendiculum, terebram, glutinũ, normam, libellam, tornum, clauem, circinum, ſecurim, dolia, & uaſa uiminea, Polydorus 3. 14.
De materia & arboribus ſeorſim quædam in phyſicis dicentur.
De collegio fabrorũ Nicomedenſium, C. Plinius lib. 10. epiſtolarum.
Serræ circiniq; inuentor. Talus puer in perdicem, Ouidius Metam. lib. 8.
Tenedia bipenni abſcindi, Aelianus in Varijs Græ. fol. 75.
Aſciã cruribus illidere quid, Cæl. 19. 2. Idem de catheto, pag. 274. & 263.
Xyſteres, Cælius 3. 22.
Trypana, Ibidem.
Siromaſtes quid proprie, Tzetzes 13. 4. 9. 2.
¶De artificibus metallorum: uide de Metallis, in phyſicis quædam.
Qui primi æris metalla conflarint, Leonicenus 1. 63.
Qui primitus inuenerint aurum, argentum, ferrum, plumbum, æs, fabriliaq; inſtrumenta: & ignem primò, mox è ſilice aut lignis: & folles atq; lucernæ uſum, Polydorus 2. 19.
Ferri fundendi ratio à quo excogitata primum, Cælius 18. 5.
Baunus, banauſus, clibanus, Cæl. 15. 17.
Banauſi qui, ergaſterium, Cælius 25. 18.
Quæ ſint Samiata ferramenta in Aureliani Aug. epiſtola, Crinitus 22. 10.
De fabrili, Iſidorus lib. 19. in Etymolog.
De frenorum formis, Laur. Ruſius.
Frenorum noua & uaria exempla, quibus equus quilibet commode domari, inſtitui, & ad greſſum reliquumq; uſum corporis & oris apte informari poſſit. Liber hoc titulo excuſus Francoforti 1538. in 4. chartis 11.
De equorum inſtrumentis, Iſidorus lib. 20. Etymol.

¶ *De argenti & auri fabris: & de annulis multa.*

¶De numis, uide in Politicis.
¶De coticulis in argenti generibus & experimentis, Plinius 33. 8.
De argento inaurando, Plinius ibidem.

Ad amicos qui eius imaginem auro inſculptam habent, Ouidius Triſtiū 1.

De annulis, Iſidorus lib. 19. Etymol. Libro 1. etiam in Varijs, pauca de annulis dicta ſunt, quæ hic repetuntur.

Imaginem Dei annulo non inſculpendam, Cælius 16. 18.

In annulum quem dono amicæ mittit, Ouidius Eleg. 2.

Gygis annulus, in Chiliadib. Eraſmi, & Cælius 6. 11.

De Polycratis annulo, Tzetzes 7. 121.

Super annulis conquiſita quæpiam: qui Platonici annuli & Iarchæ: Batti annulus & ſilphium. Eudami annuli, pronubus annulus, æſtiui annuli, annulorum ius: annuli ſigillaritij uel ſignatorij. Cur annulorum quidam dicantur phyſici. Cur dicantur annularię ſcalę. Qui ſunt annuli leues iureconſultis, Cælius 6. 12.

Annulorum initia prima, Cælius 6. 18.

De origine annulorum, ac primo gemmarū uſu, & cur digitus ſiniſtræ manus minimo proximus annulo coronari conſueuerit, Polydorus 2. 21.

De origine annulorum aureorum, & eorum iure, &c. Plinius 33. 1.

Annulus cur in digito eo gerat̄, qui in ſiniſtra manu minimo eſt proximus, Macrobius Satur. 7. 13. quæſtione 2.

Quæ eius rei cauſa ſit, quod & Græci ueteres & Romani annulum in eo digito geſtauerint, qui eſt in manu ſiniſtra minimo proximus, Gell. 10. 10.

Cur annulos geſtare ſoleant in digito poſt mediū, Plutarch. Sympoſ. 4. 7.

De annulorum ui, & lapillorum poteſtate mirabili adnotata compluſcula, Cælius 6. 11.

Quæ ſit annularis ratio, Cælius 8. 13.

De annulis magicis, Agrippa 1. 47.

Annuli in comis, Cælius 15. 8.

An conueniat deorū imagines, uel etiā prudentum uirorum in annulis circumferre, Plutarchus Sympoſ. 4. 8.

De ſculptoribus gemmarum, uide de Gemmis in Phyſicis.

¶ *De uitro & ſpeculis.*

De origine uitri, & ratione faciendi: & de Obſidiano uitro, & de generibus multiformibus uitri, Plinius 36. 26.

Quod imperante Tiberio uitrum flexile ac ductile redditum ſit, & qua pœna tantæ inuentionis author damnatus fuerit, Crinitus 23. 4.

De origine uitri & electri, & quis primus inuenerit minium, & myrrhina in urbem aſportauerit, & de cryſtallo, Polydorus 2. 22.

De uitrificatoria, Theophilus.

¶ *De ſpeculis.*

De conſpicilijs libellus Petri Cholini, nondum editus.

De ſpeculis uſtorijs, Io. de Monteregio.

Specula cur inuenta: Maronis locus explicatur ex Bucolico ludicro, Cælius 15. 12.

De ſpeculis nonnulla ex mathematicis rationibus, Cælius 15. 13.

De ſpeculo, P. Vergilius Maro.

De ſpeculis, Plinius 33. 9.

Specula cur menſtruis inficiantur, Cælius 3. 27.

Quis primus ſpeculum argenteum fecerit, Polydorus 2. 20.

Speculum Κορινθιοεργές, Aelianus in Varijs Græcis, fol. 58.

An mare ſpeculi uice imaginē reddere queat, Cælius 26. 10.

Earinus comam ſuā cum gemmata pyxide & ſpeculo ad Pergameū Aſclepium mittit, Statius lib. 3. Syluarum.

Specularij, Cælius 15. 13.

Specularij diuinatores, Cælius 7. 29.

¶ *De Toreutice.*

De Toreutice, Antigonus, Xenocrates, Menæchmus, & Duris, qui omnes de Toreutica ſcripſerint, à Plinio citantur.

¶ *De Plaſtice.*

Plaſtices primi inuentores, de ſimulachris & uaſis fictilibus, & pretio eorum, Plinius 35. 12. De uaſis et alijs & fictilibus, uide mox in ſequente Titulo.

De primis plaſtices inuētoribus, & quis rotam figulariam inuenerit, Polydorus Verg. 2. 25.

Coroplathi, Cælius fol. 253.

TITVLVS V. DE SVPELLEctile, *de uaſis in genere, de eſcarijs & potorijs uaſis, & alijs domeſticis inſtrumentis.* De *chartis & typographis.*

QVanta & quàm uaria Iuriſconſultorum opinio fuerit de ſupellectile, & quæ ſupellectilis nomine comprehendantur, Alexander ab Alexand. 1. 19.

Scimpodium, Crinitus 2. 3.

De ſupellectile uaria, & uaſis etiam, uide ſupra quoq; lib. 1. Tit. 12. par. 1.

Lazari Bayſij de uaſculis liber, ex quo Carolus Stephanus Epitomen confecit, & nomina Gallica adiecit.

Vaſa, Textor in Officina 26.

Aconita uaſa, Cælius 28. 2.

De uaſis fictilibus in Plaſtice mox ſupra ſeorſim agendum fuerat, ſed hic coniunximus.

Conclamare uaſa quid, Cælius 30. 29.

Vaſati qui, Cælius 27. 27.

Centenaria uaſa, Cælius 28. 39.

Vaſorum nomenclaturæ diuerſæ: ſiglina ſubigi aromatibus ſolita: dinos, Thericlia cur dicant, Cælius 27. 27.

Platanos uas, Cælius 25. 1.

Diſcus quid & abacus, Cælius 24. 12.

Specillata patina, Cælius 15. 13.

De Aeſopi patina, Plinius 10. 51.

Paropſis, Cælius 28. 6.

Paropſis, paropſimation, Cælius 27. 23.

Oxybapha, acetaria, Cælius 13. 32.

¶ Poculorum nomina plura, Cæl. 28. 6.

De poculo carmen Anacreontis, Crinitus 9. 4.

Aenea pocula ueterum, Cælius 19. 20.

Veterum pocula fuiſſe cornea, Cælius 30. 1.

Cornibus uſos in potu priores; Κεράσαι cur dicatur, Cælius 27. 27.

Myrrhina quis in urbem aſportauerit, Polydorus 2. 22.

Chalcidica pocula, Cælius 18. 34.

Helene uas, Cælius 6. 18.

De cratere Helenæ, Cælius 19. 3.

Calycis notiones, Cælius 27. 27.

De diuerſorum generum calicibus, Leonicenus 3. 93.

Quid ſit calix diatretus, Alexander ab Alexandro 5. 17.

Epotides, Cælius 3. 28.

Amphotides, Ibidem.

Ecpetala pocula, petala, patellia, Cælius 28. 6.

Amphithetos phiala, phialarũ ſpecies, Cælius 27. 27.

Cymbia, carcheſia, Cælius 28. 2.

De cimbio uaſe & carcheſio: & quo pacto Macrobius fœde errauit, Crinitus 19. 11.

Grammatica pocula, Cælius 7. 31.

Cantharus quid & Cantharia, Cælius 27. 27.

Cothon, cothoniſmus, acrocothones, Ibidem.

Vinaria uaſa nomen ſeruantia, bicus, bicarium, croſſus, gaſter, gaſterium, ceraphium, baucalium, cypellum, amphicypellum, cyphela, dicypellon, pella phiala, cyprus, hemicyprus, ſcaphos, Cælius 28. 6.

Ioculare dictum, In Bonoſi uinolenti imperatoris obitu pendere amphoram, Crinitus 9. 2.

De Samijs uaſis, & Numæ capedunculis in Romanis ſacris, Crinitus 22. 10.

De Alexandri poculo, Cælius 29. 17.

¶ Quid pſycter, pſycteridion, pſygeus, Cælius 7. 8.

Cionia, cion uas, farraginaria, olla rhoduntia, Cælius 7. 10.

Epiſtomium quid, epitonium, collabi et collopes, Cælius 30. 18.

Quid ſit ꝓprie lychnûchos, Crinit. 17. 6.

Candelabrum Tarentinum, Cæl. 6. 18.

Myſſare, Cælius 3. 29.

Myxa, myxus, Ibidem.

Harpe quid: harpides, harpys, harpaſus, harpaſa, harpagia, harpage, Cælius 29. 2.

Licnos quid, infantum in uannos depoſitio, Cælius 6. 2.

Serperaſtra quid, Crinitus 17. 5.

De cribro, Plinius 24. 19.

Cribra diuerſi generis quis primum inuenerit, Polydorus 3. 2.

Hoſtorium quid, Crinitus 23. 13.

Quid rutrum & rutellum: ac de imaginibus etiam cum rutro, Ibidem.

Criborum differentiæ uariæ apud Iaco. Syluiũ de præparatione medicamentorum, pag. 21.

Phormus, cur protagoras dictus ſit phormophorus, phormiſiũ, Cælius 28. 12.
De tintinabulis, Cælius 19. 11.
Clepſydræ cur tardius fluant hyeme, Cælius 26. 6.
Quid ad aquam ſcribere, Cælius 5. 13.
Phryne cur in maxillis lecythũ ferre diceretur, Cælius 14. 15.
Quid ſibi uelit, Non eſſe infundendum lenti unguentum, Cælius 7. 27.
Holmos, Cælius 9. 15.
Ogmos, Ibidem.
Enholmides, Ibidem.
Cottabiſſare, lecanion, lebetion, ſcapha, Cælius 21. 9.
Lebes, chernibes, Cælius 28. 1.
Scaphus, Cælius 3. 28.
Scapha, σκαφώεη, ſcaphalos, Cælius 8. 3.
Parœmia, Pelues petiſti, nos autem ligones negamus, Tzetzes 8. 159.
Laſanophorus quid ſit, Cælius 21. 33.

¶ *De chartis & typographis.*

A quo aut ubi uſus imprimendarum literarum primiter inuentus, Polydorus Verg. 2. 7.
Charta uel membrana quando primum inuenta, Polydorus Verg. 2. 8.
De generibus chartarum & quomodo chartæ fiant: & de chartarum, probatione & uitiis, & glutino earum, Plinius 13. 12.
De papyro ſtirpe aquatica, uide Pliniũ, Ruellium, & alios qui de plantis ſcripſerunt.
De inſtrumentis ſcribendi & bibliothecæ, uide libri 1. Tit. 1. parte 14.
De Gutenbergio Argentinenſi, qui primus Chalcographiam inuenit, Fulgoſus Exemplorum lib. 8. cap. 11.

TITVLVS VI. DE HIS *quæ ad equitationem & uectionem pertinent.*

DE equitibus dicetur in Bellicis, poſt Politica.
De equorum inſtrumentis, Iſidorus lib. 20. Etymolog. et multa in Xenophontis libro de arte equeſtri.
Quis primus equitandi artẽ, aut uſum equos domandi, uel eorum ornamenta inuenerit, Polydorus Verg. 2. 12.
Vehicula, Textor in Officina, 16.
Quis primus bigas atque quadrigas iunxerit, & uehiculum cum 4. rotis reperit, Polydorus Vergilius 2. 12.
Quadrigæ minimæ, Aelianus in Var. Græcis, fol. 3.
Quid chœnix, chœnicides, plemnæ, chnoæ, plemæ, ſtyringes, pleon, chœnicometræ, tetrametrum, hemiectus, tomentum, gnaphalode, idearum ratio: torma, enalata, hamaxedonia, Cælius 16. 17.
Quid apſis, epiſotron, itys, apſimachia, Cælius 28. 10.
Hamatrochiæ & harmatrochiæ diſcrimen, In Porphyrii quæſtionibus in Homerum.
Vehiculum quod petorritum appellatur, cuiatis linguæ uocabulũ ſit, Græcæ an Gallicæ, Gellius 15. 30.
Cur Septimontio uehiculis iunctis uti cauebant? Plutarchus Problematum Rom. 66.
De appellationibus rei curulis, Cælius Calcagninus.
De uehiculis, Iſidorus lib. 20. Etymolog.

TITVLVS VII. DE RE *nauali.*

NAutica quædã, uide in Bellicis poſt Politica, ubi de bello nauali.
De re nauali, Lazari Bayfii liber cum figuris.
De re nauali Epitome Caroli Stephani, ex Bayfio excerpta, cum Gallica uocum interpretatione, excuſa Lugduni apud Gryphium.
De re nautica Cælius Calcagninus.
De re nautica uel nauigiis, Lilius Gyraldus.
De nauticis uocabulis, Doletus Tomo 2.
De re nauali liber, eiuſdem.
De re nauali Iſidorus lib. 19. Etymolog.
Germanus quidam inferioris Germaniæ (ut audio) ſcripſit nomina nautica cum uariarum gentium uocabulis, ut Latinis, Germanicis, Italicis.
De uentis & nautica buxula, Io. Quintinus.
De uentis ſeparatim in Phyſicis agetur.

De na-

De nauigatione, Florilegij Græ. lib. 1. ſectione 56. & Bruſonius 4. 25.
De nauigatione, Cyrus Theodulus, & Stobæus ſermone 57. item Octauianus Mirandula.
Nauigationis ſomnium, Artemidorus lib. 2.
Quid proſit nauigatio, Plinius 31. 6.
Primus nauium uſus, & prima earum forma, à priſcis probata earum nomina, quicq; gubernandi adminicula ſeorſim primus inuenit, Valturius 11. 5.
Nauigiorum inuentor Ianus, Leonicenus 1. 71.
Vt primo nauigari cœptũ ſit, & qui inuenerint artem nauigandi, nauigia diuerſi generis, remum, uela, anchoram, gubernaculum & pugnam naualem, Polydorus 3. 15.
Quæ materies fabricandis nauibus utilior, Valturius 11. 2.
Quando ſecanda, Ibidem 11. 3.
De clauis quibus iungẽda eſt materies, & cuiuſmodi eſſe debeant, Valturius 11. 4.
Anchoralia, Cælius 7. 18.
Camelus pro fune, Ibidem.
Apogæa retinacula ſeu epigæa, Cælius 20. 19.
Thranos, thranion, thranitæ, remigum ſpecies, Cælius 16. 9.
Remus cur in aqua uideatur fractus, Cælius 22. 25.
De Phæacibus uela fabricantibus ſicut folia inclytæ populi, Tzetzes 10. 327.
Quid ſit Artemon apud Iuriſconſultos, & quod dicatur plumbum in ripa poſitum, Alexander ab Alex. 1. 25.
Cur in Seleuci Nicatoris numiſmatib9 inſculpta uiſatur anchora, Leonicenus 2. 20.
Parœmia, In ſola hac anchora fluctuamus, Tzetzes 11. 363.
Nauium genera quę ſcripta in ueterum libris reperiuntur, Gellius 10. 25.
De Salaminia & paralo nauibus, Cælius 8. 9.
Nauigiorum diuerſa genera, Textor in Officina, pag. 633.
Nauium nomina quædam propria, Ibidem 640.
Taurus Europæ: Crij & Tragi nauigia, Cælius 16. 17.
Naues, Florileg. Græ. lib. 1. ſectione 57.
In nauigia, epigrammata ſcoptica, ibid. lib. 2. ſect. 41.
Nauis in ſcopulum, Ouidius Metam. lib. 14.
Cani remigibus ſolitum, Cælius 9. 10.
Nauium Carthaginenſium gubernatores, Aelianus in Varijs Græ. fol. 44.
Celeuſtæ qui ſint, Cælius 16. 23.
Meſonautæ, Cælius 25. 20.
Nauclerus, naulum, Cælius 15. 17.
Epibatæ, empori, Cælius 27. 25.
Cur hyberno tempore naues tardius in fluminibus ambulant, in mari non item: Plutarchus cauſarum naturalium 7.
Naues cur hyeme lentius per flumina commeent, ſed plus geſtitent oneris, Cælius 26. 7.
Cur magis nauſeent qui mare, quàm qui flumina, etſi nulla tempeſtas ſit, nauigant, Plutarchus in Cauſis natural. 11.
Cur temporum uarietas ex emerſu uel occaſu fixarum ſtellarum aſſignetur à rei ruſticæ uel nauticæ doctoribus, Cælius 14. 10.
Aſtrologia nautica, ſecundum Solis, Lunæ, ſyderumq; obſeruationes, Valturius 11. 8.
Quis primus inuenerit obſeruationes ſyderum in nauigando, Polydorus 1. 17.
Naulia quid, Politianus 14. Miſcell.
Nauim laudat quam in Corinthiaco ſinu habuit, Ouidius Triſtium 1.
De Argo fatidica, Cælius 29. 15. & quicunq; Argonautica ſcripſerunt.
Ad amicam nauigantem, Ouidius Elegia 2.
De naufragis mirum, qui ſidant primũ, mox fluitent, Cælius 27. 17.
Cur mari quieſcente nauigia abſorbeantur quandoq;, Cælius 26. 12.
Naufragium, Florileg. Græ. lib. 1. ſectione 55.
Naufragorum epitaphia, Ibidem lib. 3. ſect. 22.
De naufragio, Stobæus ſerm. 57.
Naufragium Venetum, poëma Ioachimi Dentati Mynſingeri.

TITVLVS VIII. DE RE VEſtiaria, & artibus diuerſis earumq; materia & operibus ad tegendum et muniendum corpus. Item de ſchœnopœis & tonſoribus & balneo.

QVis primum inuenerit linũ, Polydorus 3. 6.
Qui nendi modum & fuſos inuenerint, Ibidem.
Qui lanificij ueſtiumq; uſum inuenerint, Ibidem.
Quis texendi modum inuenerit, Ibidẽ.
Veſtiũ genera plura quæ uarijs de cauſis ſortita appellationem ſunt, Cælius 16. 10.
Veſtimẽta, Textor in Officina, pag. 50.
De cultu corporis & ueſtitu, Sabellicus Exempl. lib. 2. cap. 8.
De diſcrimine in ueſtibus apud diuerſas gentes, Alexander ab Alexandro 5. 18.
In ueſtibus cur maiorum imagines haberent, Ibidem 5. 23.
Veſtes propriæ gentium, Textor in Officina, pag. 86.
De cultu militari, Valturius 10. 1.
Veſtes talares quarum ſint gentiũ, Cælius 18. 29.
De ueſtitu effœminato Demoſthenis & Hortenſij rhetorum, Gellius 1. 5.
De re ueſtiaria Bayfij liber cum figuris. In eundem epitome Caroli Stephani cum nominibus Gallicis.
De uerbis Antonij Iuliani, Nunquã ueſtimenta à populo poſci, Gell. 20. 8.
Veſtium repoſitoria: Rhiſcus quid, Cælius 16. 9.
Veſtium delicias & ſimulatum contemptum, uideri ſuperbiæ indicia, Cælius 13. 13.
De ueſtium æmulatione cum floribus, Plinius 21. 8.
Albarum ueſtium luxuria, apud Cæliũ puto. Multa ſanè inuenies in Indice in Cælium quod ad ueſtes.
De rubra ueſte, quæ à Syloſônte de fratre Polycratis data eſt Dario, Tzetzes 10. 333.
Melitea lintea, Cælius 23. 35.
Cretæ genera ad ueſtium uſus, Cælius 35. 17.
Quæ linoſtoliæ, Cælius 5. 12.
De generibus lanarum & ueſtium, Plinius 8. 47.
Byſſina ueſtimenta quæ ſint: de phæo paucula obiter: deq; lineis, ſeu camiſijs: amorgina ueſtimenta, Cæl. 23. 8.
Qui ſericum, bombycinam ueſtem, atque purpuram inuenerint, Polydorus 3. 6.
De Sericis indumentis, Tzetzes 11. 388.
Phloinæ ueſtes, phlœus, leptychana, calyphe, hymenes, lobi, Cælius 29. 23.
Amorginæ ueſtes, amorgis, Cælius 25. 18.
De goſſampino, & arboribus ex quibus ueſtes fiunt, Plinius 12. 11.
De candidatorum habitu, quid chiton, peplus: candidatũ uarie accipi apud eruditos, de candida tyronum toga, Cælius 14. 16.
Cathedra litij, Cælius 15. 8.
Peplographia in epiſtolis ad Atticum quid, Cælius 14. 18.
Pepli notio multiplex, Ibidem.
Mileſiorum uero mulieres me docẽt de ſtragulorum opere radium mouere dextrè, Tzetzes 10. 329.
Nebridopeplus, Doris ueſtis, plynteria, Cælius 14. 18.
De ueſtimento Antiſthenis Sybaritæ, Tzetzes 1. 29.
De Antigones ſyrmate cõtra Domitiũ, Cælius 21. 21.
Hippiæ indumentum, Aelianus in Varijs Græcis, fol. 55.
Empedoclis ueſtimentum, Ibidem 54.
Pythagoræ indumentum & calciamentum, Ibidem 55.
Zoganes ſtola, Cælius 13. 23.
Orthoſtadia ueſtimenta, Cælius 4. 2.
Lacides ueſtes quæ ſint, ac item pilares, Cælius 16. 11.
Hypereſium quid: pelles tectoriæ, hychthyis, hychthyia, byblos, pellarij, arbeli, arbele, lathargi: pellium incubatus: Scytharum mos: pluſcula porrò de pellibus: pardalea ueſtitus qui dicatur: item lycea & nebrides, Cælius 27. 14.
Prouerbium, Extra leucoparyphus, intus holoporphyrus; uocabuli utriuſq; cum

cū plærísq; alíjs explícatío: Paryphe, paralurges, paryphí, uírgatæ ueſtes: uírgæ pro purpura: candys, platyporphyra, ſtlítaría purpura, Cælíus 16. 7.
Veſtitus quam eſſe addeceat rationem: Veris aut pauonis cognomina quibus adhæreant: Veſtimenta initiatorum quæ dicantur per parœmiam: de Athenienſium myſterijs, Cæl. 16. 9.
Vermiculata ueſtis, ſcolecidata, quiſquilíata, & quæ dicerent pilæ, Cæl. 16. 11.
De mantellis, mitra, tænia, theniopolis, Cælius 16. 10.
Mitrochitones qui, Cælius 7. 9.
Τρίβων quid, Tzetzes 8. 189.
Tunica lacera, faſtus Antiſthenis, Aelianus in Varijs Græ. fol. 43.
De celebratiſſima chlamyde Antiſthenis, Leonicen. 1. 88.
De tunicis chiridotis, quod earū uſum P. Africanus Sulpitio Gallo obiecit, Gellius 7. 12.
De braccis, & anaxyride, ac campeſtribus, & Rhemenſi tela, angonib. francis, matrona iugo, campagō, Cælius 18. 21.
Coſymbotæ tunicæ, Cælius 28. 5.
Limbatæ chlamydes, Cælius 27. 6.
Petit latum clauum amico, C. Plinius lib. 10. epiſtolarum.
Cur cauſidici dicantur togati uulturij, & imperatores paludati uulturij, Cælius 8. 18.
Quo habitu & forma eſſet Romana toga: ac de alijs ueſtibus, quæ cuiq; populo adſcribantur, & alia quædam, Crinitus 3. 7.
¶Hippocratis imago pileata, Bruti ſtatuæ cum pileolo & pugiunculis, Cælius 20. 12.
De pileatis ſeruis, Cælius 25. 22.
De tiara, Tzetzes 8. 189.
De mitra, Cælius 28. 13.
Diadema qui inuenerint, Polydor. 2. 2.
Diadema, Cælius 24. 6.
Camelaucium quid, Cælius 7. 18.
¶Monozoni, monozonium, ſeptizonium, coſtillati balthei, parazonium, Cælius 22. 19.
Zonæ appellatione quid intelligatur ueteribus, Ibidem.
¶De calciamentis, Iſidorus lib. 19. Etymolog.
Qui ſutoriam artem inuenerint, Polydorus 3. 6.
Excalciare, Cælius 19. 9.
Calopedes qui, Cælius 11. 16.
Calciamentorum genera, Textor in Officina, 81.
Crepidæ carpatinæ quæ, Politianus 1. 2.
De Scythicis calciamentis, Cæl. 18. 24.
Calciamenta mulierum Romanarum, Aelianus in Varijs Græ. fol. 54.
De lunulis in calceis, quas ferebant nobiles, Plutarchus Probl. Rom. 76.
Cur lunulas geſtarint in calceis Romani ueteres, Cælius 20. 28.
Empedoclis calcei, Aelianus in Varijs Græcis, fol. 54.
De crepidis Dæmonidę claudi, Cæl. 7. 3.
Verba T. Caſtritij rhetoris ad diſcipulos adoleſcētes de ueſtitu atq; calceatu non decoro, Gellius 13. 20.
¶Circite, porcos & porce, dextrocheria, ſiue dextrariola, pſellia, Cæl. 8. 13.
¶Herculis ſtragula, Cælius 6. 7.
De ſiſyra carptim, Cælius 7. 8.
De perdicū plumis, & Heliogabali culcitris, Crinitus 23. 2.
Thyſani, toroſſi, arethyſani, amphimali, croſſi, tapetes, ſtrotæ, Cælius 16. 11.
Quando primum in theatris uela, Plinius 19. 1.
Aulæa qui inuenerint, Polydorus 3. 6.
¶Sacculorum nomina, Textor in Officina, 144.
Molgus quid apud Dionem: aſcopera, ſacciperium, Cælius 11. 12.
Aſcopera quid apud Suetonium, Politianus 1. 20.
De peris & manticis, eorumq; nominibus: ac de paſceolo, & ſacciperijs apud Plautum: inibiq; de hipp operis apud Senecam, Crinitus 12. 6.
Prouerbium, Amantium marſupia porri folio uinciri, Cælius 29. 16.
¶De animali naſcente in cocci ſtirpe, cuius ſanguis lanarum erat infectio, Leonicenus 1. 5.
Cairas & Mæonum mulieres colorare ingenioſe tincturas, Tzetzes 10. 328.
Strumam dibapho ueſtire quid, Cælius 30. 27.

Quis artem fulloniã inuenerit, aut qui lanas infecerint, Polydorus 3. 6.

¶ Quinam ex mulierum capillis funes nexuerint, Cælius 18. 12.

¶Quis inuenerit tincturam capillorum uel uſum tondendi, & quando primum tonſores Romæ, Polydor. 3. 17.

Tonſores quando primum Romæ, Plinius 7. 59.

Tonſores, Bruſonius puto, 6. 27.

In eoſdem ſcommata, Florilegij Græci lib. 2. pag. 26.

¶Balneum Hetruſci, Statius lib. 1. Sylu.

TITVLVS IX. DE CHYMIA, *quam aliqui Alchemiam, alij chemiam, chymiſticam, alchymiam, & artem ſacram uel magnam appellant.*

DE Chymia in Phyſicis ubi de metallis & lapidibus agitur, tanquam liberaliore arte dicendum fuiſſe forſan aliquis exiſtimabit, cui ego non multum contendero: malui tamen operarijs eam adnumerare, quod plurimũ circa fornaces ut aliæ fabriles occupetur, & ab imperitis ferè atq; illiteratis hominibus male tractetur.

De chemiæ nomine, eiusq; laudibus & utilitate, erudita præfatio Chryſogoni Polydori. Eſt autem id fictum nomen cuiuſdam, qui in Gebri Alchemiam Norimbergę apud Petreiũ excuſam præfatus eſt.

Chryſopœiæ libri multi à Cæſare quodam in Aegypto exuſti, ut ſcribit Ioannes Aurelius Augurellus in Chryſopœia ſua.

Alchymiæ & auri cõficiendi artem eſſe ueram, Eiuſdem lib. 1.

Ad Mazonum ne incumbat Alchimiæ, T. Veſpaſianus Stroza lib. 4. Eroticôn.

¶Ademarij & Guilhelmi fratrum Pariſienſiũ dialogus alchymiſticus, quem manuſcriptum uidi.

Alexandri liber in ſcientia ſecretorum naturæ, alchymica quædam habet, ni fallor.

Alchymica quædam in Secretis ſecretorum Ariſtoteli attributis.

Alexandri imperatoris Græcorũ & Perſarum de alchymia epiſtola.

Aureum uellus Aloiſij Marliani.

Alphidij philoſophi liber, alchymiſticus puto.

Arnoldi de Villa noua, Alchymia. Eiuſdẽ liber de ſigillis. Epiſtola de Alchymia. Lumen nouum. Roſarium philoſophorum.

Auicennæ alchymia ad Aſſem philoſophum.

Bellini dicta ſecundum figuram, alchymiſtica puto.

Calidis, uide inferius in Geber.

Ebubethar Quæſtiones Viridarij manuſcriptas uidi.

Gebri Arabis Alchimiæ libri, nempe:
De inueſtigatione perfectionis metallorum lib. 1.
Summæ perfectionis metallorum uel perfecti magiſterij libri 2.
De inuentione ueritatis ſeu perfectionis metallorum.
De fornacibus conſtruendis.
Accedunt & hæc,
Rogerij Bachonis ſpeculũ Alchemię.
Richardi Anglici correctorium alchemiæ.
Roſarius minor de Alchemia incerti authoris.
Calidis filij Iazichi Iudæi liber Secretorum Alchemiæ.
Hermetis triſmegiſti tabula Smaragdina de Alchemia.
Hortulani philoſophi ſuper tabulam Smaragdinam Hermetis commentarius. Omnia ſimul excuſa Norimbergæ apud Petreiũ 1545. in 4. chartis 40.

Liber trium uerborum neſcio cuius authoris, cum Geberi quibuſdam opuſculis excuſus aliâs.

In Geber philoſophum expoſitio Italica Ioan. Braceſci. Audio hoc anno 1548. librum quendã Italicum de alchymia (huius authoris puto aut Iani Lacinij) Latine redditũ excuſum iri Norimbergæ apud Petreium.

Gilberti Cardinalis libellus Germanicus de ſoluendis metallis.

Gilgilidis cuiuſdã liber alchumiſticus.

Hermes de corporibus tranſmutandis. Vide ſuperius in Geber.

Hortulanus, uide ſuperius in Geber.

Ianus

Ianus Lacinius Calaber Minorita edidit Collectanea quædã alchymiſtica, ex præcipuis illius artis ſcriptoribus antiquis & nouis, & obſcura plæraq; elucidauit. Promiſit etiam methodũ in omnes libros Raymundi Lulli.

Io. Aurelij Augurelli Chryſopœiæ libri 3. uerſibus heroicis. Profitetur autẽ ſe non callere hanc artem, ſed inquirere tantum, & plæraq; de induſtria obſcure tradere.

Io. Braceſci expoſitio in Geber philoſophum Italica, cum tabula lectu iucundiſſima, in qua præter alia plæraſq; etiam ueterum poëtarum fabulas alchymice interpretatur.

Eiuſdem dialogus Italicus de ligno uitę, cur ueteres tamdiu uixerint. Quinta eſſentia an fieri poſſit, & unde, & an ad omnes curabiles ægritudines ualeat.

Io. de Rupeſciſſa, citat̃ à Ioan. Braceſco.

Mariæ ſororis Moyſi liber alchymiſtic9.

Metuendum citat Io. Braceſcus.

Morieni cuiuſdam liber alchumiſticus extat.

Mireris citatur à Ioan. Braceſco.

Philipphi Vlſtadij Cœlum philoſophorum, ſeu de ſecretis naturæ. Vide in primo Tomo.

Philodelphus citatur à Ioãne Braceſco.

Raymundi Lulli de Alchimia tria opuſcula, nempe, Apertorium.

Magica naturalis.

De Secretis naturæ, ſeu de Quinta eſſentia liber 1. Iam nõ mutilus, ut in prioribus editionibus omnib. Adiecta eſt enim tertia Diſtinctio de tranſmutatione metallorum, quæ pluſquam dimidia pars eſt totius libri. Io. Petreius impreſſit Norimbergæ 1546. in 4. char. 28. & dimid.

Extant & alij libri alchymici huius authoris, nempe,

Lilium intelligentiæ.

De quinta eſſentia libellus diuerſus à ſuperiore.

De lapide philoſophorum libellus ad Robertum regem, perparuus. Hos duos poſteriores ipſe uidi manuſcriptos.

Liber de quintis eſſentijs, cuius initium: Cõtriſtatus erat Raimund9.

De quæſtione ſup eo mota, Vtrũ, &c.

Liber Teſtamẽti, Deus glorioſiſſim9.

Liber dictus de numero philoſophorum, Præſens compendium.

Diadema Ruberti, Fulgeat diadema.

Clauſula Teſtamenti, Sciatis quod ſapientes.

Codicillus.

Lapidarius, Domine Deus incipio.

Magica naturalis parua, Multi ſunt errantes.

Apertoriũ, In ueritate aqua noſtra.

Aliud quàm Apertoriũ, quod à Petreio Norimbergæ iam excuſum diximus.

Liber Experimentorum.

De inuentione ſecreti occulti, Quum homo eſt animal.

Liber dictus, Ars Curtatoria.

Proprietarium.

Liber Aphoriſmorum.

Raſis liber de diuinitate, citatur à Ioan. Braceſco.

Richardus Anglicus, uide in Geber.

Rogerius Bacho de philoſophorum lapide. Eiuſdẽ liber de mirabili poteſtate artis & naturæ. Vide ſuperius in Geber.

Alchimia Roſini philoſophi.

Rudienus citatur à Ioan. Braceſco.

Stephani philoſophi & aliorum de arte ſiue ſcientia ſacra et magna, aliâs περὶ χυμείας, id eſt, de arte chymiſtica, ſcripta Græce extant in Italia, & alibi, & apud Diegum Hurtadum Hiſpanũ Cæſaris hoc tempore apud pont. m. oratorem. Vidi & alias inſcriptiones librorum, qui Græce in bibliothecis Italiæ aduerſantur ſine authorum nomine, quales ſunt:

Liber de mutatione metallorũ, quæ uulgo χύμια dicuntur, ἤγουν ἀρκύμια.

Κατασκευὴ ἢ μεταποίησις μετάλλων.

Λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον τῆς χρυσοποιΐας.

De Alchymia quædam uide apud Vincentium in Speculo naturali.

¶Io. Petreius typographus Norimbergenſis, in fine codicis Alchymiæ Gebri, &c. apud ſe impreſſi anno 1545. ad Lectorem hæc ſcribit.

Habes in præſentiarũ pauca quidem,

ſed minime uulgaria de chryſopœia, ſtudioſe Lector, opuſcula, quæ ſi grata fuiſſe intellexero, plura & præcipua ex ijs, quæ penes me ſunt, huius generis, paulò poſt in lucem edam. Verum cum exemplaria partim uetuſtate & ſitu corrupta, partim inſcitia librariorum deprauata ſint, ut ſine multorum exemplariũ collatione, corrigi & emendari non poſſint. Rogo ut ſi quis aliquid horum habeat, ſiue Latine, ſiue Germanice, mihi liberaliter impartiri uelit: quo collatis multis exemplaribus emẽdatiora in ſtudioſorũ manus perueniant. Quod qui faciet, gratiam apud huius artis candidatos non uulgarem inibit, & à me exemplaria aliquot typis excuſa, unà cum ſuo archetypo illibato, pro munere accipiet.

Sunt autem hæc quæ penes nos habemus, quorũ optimum quodq; aſteriſco notauimus.

*Septẽ tractatus Hermetis Triſmegiſti.
*Dialogus Mariæ prophetiſſæ.
*Turba philoſophorum.
*Morienus.
Liber diſtinctionum.
*Alphidius.
Auicenna de mineralibus.
Lumen luminum.
*Lambardus philoſophus.
*Lilium intelligentiæ.
Liber Saturni.
Rogerij Bachonis alius liber ad Cardinalem quendam.
Speculum Alchemiæ fratris Heliæ ordinis Minorum.
Eiuſdem epiſtola Solis ad Lunam.
*Theoſophiæ palmarium.
Roſarius Arnoldi de Villa noua.
Quæſtiones eiuſdem.
Vetus Teſtamentum eiuſdem.
Nouum Teſtamentum eiuſdem.
Lilium Magiſtri Blaſij de Parma.
Lilium aliud incerti authoris.
*Margarita nouella.
Liber radicum.
Roſa aurea.
Ioannes de Rupeſciſſa.
*Dialogus de libello aureo.
Petrus de Zeleuco.
Practica philoſophorum.
Scotus Subtilis.
Thomas Aquinas ad fratrem Reinaldũ.
Iohannes Tecenenſis.
Dicta Alani.
Liber Trinitatis.
Speculum elementorum Ioannis Vuicenenſis.
*Raimundi Lullij plæraq;, quem in primis cuperemus integrum dare.

TITVLVS X. DE PICTORIA ARTE, *picturis, pictoribus, coloribus.*

PIctura & perſpectiua artes non illiberales ſunt, ὑπάλληλοι Geometriæ, ſine qua non conſtarent. De Opticis ſiue Proſpectiua dictum eſt ſupra libro 5. Tit. 4. Picturam ingenui adoleſcentes olim à puero diſcebant.

De arte pictoria, Apelles Cous.
Alberti Dureri Lucubratio de proportione corporis humani.
Eiuſdem Inſtitutionum Geometricarũ libri 4. pictoribus, fabris ærarijs ac lignarijs, lapicidis, ſtatuarijs, & uniuerſis qui circino, gnomone, libella, aut alioqui certa menſura opera ſua examinant utiliſſimi.
Fabiꝰ Veſtalis de pictura, citat̃ à Plinio.
De pictura libri 3. Leonis Baptiſtæ Alberti Florentini. Bruſonius 5. 23. & Cælius 29. 24.
De arte pictoria, Ang. Decembrius parte 68. & Aelianus in Varijs Græcis, fol. 37.
De pictura & perſpectiua anonymus quidã Germanice ſcripſit. Liber impreſſus Frãcfordiæ 1546. in fol. apud Cyriacum.
Diagramma quid, & programma: diagraphe, diagrapharius, diagrapheus, Cælius 18. 20.
De ſciagraphia, Cœlius 11. 6.
Scenographia, ichnographia, orthographia, megalographia, Cælius 8. 8.
Coronidem appingere quid ſit: Coronidis notiones aliquot, Cælius 15. 20.
Simulare cupreſſum, uide in Chiliadib. Eraſmi.
Quis encauſto & penicillo primus lacunaria & cameras pinxerit, ſparſimq; pretia mirabilia picturarum, Plinius 35. 11.
De ſile & cœruleo & chryſocolla, & neſtoriano

ſtoriano & ciloño, & quod nō omni anno æqualiter ſpecies uendantur, Plinius 33. 13.

Encauſtrum, Cælius 7. 31.

Pigmenta, Textor in Officina, fol. 425.

Hieroglyphica quædam uide in Hypnerotomachia Poliphili. Supra etiam libro 1. Tit. 2. mentio facta eſt Hieroglyphicorum.

Imagines, lib. 4. Floril. Græ. ſect. 15. Vide ſupra Tit. 2. ubi de imaginibus, ſimulachris & ſtatuis.

Imagines ſiue ſimulachra, Aelianus in Varijs Græcis, fol. 71.

Honos picturæ, Plinius lib. 35. 1.

Honos imaginum, Ibidem 2.

Quando primum clypei imaginum publice, & quando in domibus poſiti: et de picturæ initijs, & monochromaton & primis pictoribus, & antiquitate pictorum in Italia, Ibidem 3.

De pictoribus Romanis, & quando primum dignitas picturæ, & qui uictorias ſuas pictura propoſuerunt, & quādo externis picturis dignitas Romæ, Ibidem 4.

De picturis, pictoribus, coloribus, C. Plinius 35. 29.

Ratio pingendi, de pigmentis, Ibid. 5.

De coloribus natiuis & factitijs, Ibid. 6.

Qui colores udo non inducantur, Ibidem 7.

De coloribus, libellus Anto. Thyleſij, & Ariſtotelis, &c. & apud plæroſq; qui de urinis ſcribunt.

De coloribus plura uide in Phyſicis, ubi de Senſu & ſenſibili: & lib. 1. Tit. 12. parte 3.

De ætate picturæ, operum, & artificum indicatura, nobilitates 305. Plin. 35. 8.

Primum picturæ certamen, & qui primi penicillo pinxerunt, Plinius 35. 9.

Picturæ male laudatæ, Aelianus in Varijs Græ. fol. 6.

Pictores quidam, Ibidem 24.

De origine picturæ, & quis primus colores inuenerit aut penicillo pinxerit, Polydorus 2. 24.

De auibus per picturā deceptis, & quid difficillimum in pictura, Plin. 35. 10.

De humani corporis ꝓportione et menſura harmoniaq;, Agrippa 2. 27.

De eadem aliquid in libro Gallico de architectura, ex Vitruuio decerpto.

Cimonis equorū ſimulachra, Aelianus in Varijs Græ. fol. 43.

Columnarum imagines, Florile. Græ. lib. 4. ſectione 16.

Muſarum imagines, Aelianus in Var. Græ. fol. 76.

Mos ueterum de mittenda imperatorū imagine ad urbem, ſi quando in abſentia crearentur, Crinitus 17. 10.

Thebanorum lex περὶ γραφέων, Aelian. in Varijs Græ. fol. 24.

In pictores ſcōmata, Florilegij Græ. lib. 2. ſect. 19.

Imagines pictorum, Ibid. lib. 4. ſect. 6.

Pictores antiqui, Aelian. in Varijs Græ. fol. 45.

¶ Zeuxis, Tzetzes 8. 196. & Aelianus in Varijs Græ. fol. 6. & 16.

De picturis eius, Ibidem 68.

Zeuxidis pictura Helena, Ibid. 72. & Politianus 1. 74.

Zeuxin ſpectatum Helenā à ſe pictā neminem admiſiſſe, ni erogata prius ſtipe: quo nomine appellata eſt meretrix, Cælius 19. 27.

De Alexandro & equo ab Apelle picto, Cælius 13. 38.

De Apelle, Politianus 1. 48. & Tzetzes 8. 197.

Apellis dictū de Protogenis Ialyſſo, Cælius 21. 37.

Apollodorus pictor, Cælius 11. 6.

Nicoſtratus pictor, Aelianus in Varijs Græcis, fol. 72.

Niciæ ſtudium circa artē ſuam, Ibid. 22.

De parrhaſio, Tzetzes 8. 198.

De Polygnoto Thaſio pictore, & cur ab Athenienſibus ciuitate ſit donatus, Leonicenus 3. 28. De eodem Aelianus in Var. Græ. fol. 24.

Protogenis pictoris imago, Aelianus in Varijs Græ. fol. 56.

De perdice à Protogene picta, Cælius 29. 26.

Imaginis Theonis pictoris deſcriptio, Aelianus in Varijs Græ. fol. 15.

Henricus Vogther, pictor & ciuis Argentoratē. anno 1538. librum edidit in 4. qui omnigenas figuras facierū cum pileis diuerſis, & partium corpo

ris, armorumq́ & telorum continet.

¶Libellos quoſdam de acupictoribus in Germanica & Gallica & Italica linguis excuſos uidere memini.

TITVLVS XI. DE CIBIS, ET *artibus quæ circa cibos potusq́; parandos aut uendendos uerſantur.*

DE conuiuijs dicetur in Politicis: & de cibis quibuſdam obiter, qui ad conuiuia pertinent.
Conuiuia qui deſcripſerint, Athenæus Græcus Baſil. pag. 3. uerſu 9.
Opſartytici libri à quibus ſcripti, Cælius 9. 13. & Athenæus Græ. pag. 254. uerſu 32.
Opſartytica Aceſiæ, aliâs Aceſtiæ.
De re culinaria uel coquinaria, uel obſoniјs & condimentis, Cæliј Apitiј libri 10. per Alba. Torinũ interpolati: item per Gabrielem Humelbergiũ emendati & commentariјs illuſtrati.
B. Platinæ de tuenda ualetudine, naturis rerum, & arte coquinaria libri 10.
Nos in animalium hiſtoria, quæ propediem ſpero exibit, multa paſſim de cibi ex animalibus apparatu dicemus. Vide etiã in Medicis, ubi de ratione uictus.
De re culinaria Meleſermus.
Liber Germanicus de arte coquinaria inſcriptus, excuſus apud Egenolfum in 4. Francoforti.
De inſtrumento arteq́ coquinaria Vgolinus Parmeñ.
De obſoniјs lex Laconibus & Romanis communis, Aelianus in Variјs Græcis, fol. 22.
Ficus quibus obſoniј loco, Ibidem 76.
Crobylus ὀψοποιός, Ibidem 27.
Quod etiam artem condiendi obſonia Plato exercuerit, Tzetzes 10. 356.
Verba M. Varronis memoria digna, ex Satyra quæ inſcribit̃ περὶ ἐδεσμάτων, Gellius 15. 19.
Obſonia quæ apud Rhodios in pretio, Aelianus in Variјs Græ. fol. 4.
Quæ ſint obſonia apyra, Cælius 7. 8.
Cibus, Octauianus Mirand.
De cibo & potu, Doletus Tom. 2.
Quis englottegaſtor, noogaſtor, chirogaſtor, qui & chironax, Tzetzes 10. 353.
Edulitas, Cælius 9. 16.
De menſis ac cibis, deq́ his quæ ad ea pertinent, ac primum quis priſcorũ cibus, Raph. Volaterranus lib. 31.
Frugi uictus laus ex poëta Heſiodo: alimos, adipſos, de aſphodelo pauca: exempla ad id Alexandri & Scipionis: item de Antagora, Cælius 7. 8.
Charmum Syracuſium in ſingula quæ apponerentur, uerſiculos primũ concinaſſe, Cælius 28. 8.
Martialis diſticha quam habeant argumenti originem, Ibidem.
De ferculis nonnihil, Cælius 30. 36.
Locus exſcriptus è Satyra M. Varronis quæ περὶ ἐδεσμάτων inſcripta eſt, de peregrinis ciborum generibus: & appoſiti uerſus Euripidis, quibus delicatorum hominũ luxuriantẽ gulam confutauit, Gellius 7. 16.
An mare delicatiora ad eſum producat quàm terra, Plutarch. Sympoſ. 4. 4.
Quæ eſculenta quibus probarentur locis, Cælius 28. 7.
Quæ & quibus in locis edulia haberentur præſtantia, Cælius 9. 12.
Victus Lacedæmoniorum, Aelianus in Variјs Græ. fol. 74.
Quos cibos olim diuerſi populi comederint, ut Athenienſes, Mæotæ, Sauromatæ, Perſæ, Indi.
Cibi & panes diuerſi, Textor in Officina, 597. Electiles & delicati, Ibidẽ 604. 605.
De farina & maſſa, problematum Ariſtotelis ſect. 26.
Fermenti nomine quid intelligendum in ſanctis literis, Cælius 6. 2.
Panis genera & inſtrumenta, megalartus, megalomazus, ſitoſtaſius, periſſochoregia: molæ, Cælius 9. 16.
Nebulæ pro pane, eſcharites, Cæl. 26. 21.
Cappadocius panis, Cælius 18. 30.
Phyſicilli panes, Cælius 27. 25.
Pſæſta, &c. Ibidem.
De pane obelia, Tzetzes 7. 145.
Pleſignathus panis, Cælius 20. 19.
De placentarũ generibus multa in Ruelliј de ſtirpibus hiſtoria, & quædã inde decerpta cum aliјs quibuſdam in libello noſtro de lacte & apud Athenæum: quem locum Stephanus Niger

ger ex Athenæo Latinum fecit.
Tageniæ, pyramûntes, ſeſamûntes & ſeſamis, enchrides, encryphias panis, Cælius 28. 7.
Maddi, mazapanis, marcipanis, Cælius (9. 12.
Cardamylæ, Ibidem.
Colyrides, Cælius 3. 29.
De caryce & candaulo cibis, Cælius 20. 14.
Placēta Socrati ab Alcibiade miſſa, Aelianus in Varijs Græcis, fol. 48.
Parœmia, Noſtrum omnino & non alterius cuiuſdam facies eſſe pyramûntem, Tzetzes 13. 478.
¶Ideæ carnium quæ ſint, & periphora, Cælius 28. 1.
Capniſtæ carnes, Cælius 26. 21.
Caro fumoſa, Cælius 9. 17.
Aſſæ quid, Cælius 10. 2.
Qua ratione carnem ad diuturnitatem uſus admiſtio ſalis ſeruet, Macrob. Saturn. 7. 12. quæſtiuncula 1.
Cur locum ubi carnes uendunt macellum uocant? Plutarchus Problematum Romanorum 54.
Carnes in fico ſuſpenſæ tenereſcūt, Plutarchus Symp. 6. 9.
Quare carnes computreſcunt potius ſi Lunæ ſint expoſitæ, quàm ſi Soli, Plutarchus Sympoſ. 3. 10.
De primo carniū eſu, uſuꝗ; uictus delicatioris, Polydorus Verg. 3. 5.
Carnibus tantū ueſci ſolitos priores mane: Quadrifaria epularum diſtributio, Cælius 28. 2.
An cerebro abſtinuerint ueteres, Cælius 3. 22.
Creocacabū quid, ſitarcia, Cælius 9. 17.
Myttotus, Cælius 3. 29.
Cylabræ heroi in ſacris ſalſamēta offerri ſolita, Cælius 28. 7.
De ſalſura carniū, Cōſtantinus Cæſar.
Allantes, allantopolæ, Cælius 24. 5.
Creagra, lycos, harpax, crateuta, aryſane, aryſteres, Cælius 29. 27.
Creagra quid, Ibidem 28. 2.
Thargellus olla, Cælius 17. 30.
Quid embama, Alexander ab Alexandro 5. 11.
Sueuij Moretum.
Vergilij Moretū, & in idē ſcholia Hub. Suſannæi.
Candyli quid ſint, item abyrtace, abyrtacopœi, candys, caryceumata, καρυκοποιεῖν, carycopœi delphi, caryca, onthyleuſes, carica, carya, conchiliorū lautitia, ſyrmæa, ſyrmia, liculmen, alix, mimarcis, nogaliſmata, mymata, hæmatia, buli pro inteſtinis, Cælius 27. 23.
Cur lactucis ueſcerentur priores in fine: quæ dicantur acræpala, adipſa, dipſetica: Plinij locus de raphano & braſſica, Cælius 27. 28.
Semina quæ inciderent cornibus boum cur incoctilia, Plutarch. Symp. 7. 2.
De placentis, caryccea, & bellarijs, Tzetzes 13. 480.
De bellarijs, Gellius 13. 11.
Attica bellaria, Cælius 7. 10.
Mel in imo, oleum ſupernatans optimū, uinum in medio, Macrob. Saturn. 7. 12. quæſtiuncula 6. & 7.
De lacte & operibus lactarijs libellus à nobis editus.
De lacte & caſeo, C. Plinius 11. 41. Qui uolet hæc ad Paſtoralia referat, ultimo huius libri Tit. de re ruſtica.
De tyrotaricho apud Ciceronem quid ſentiendum: quid tarichopoleum, & tarichopola: quid cremathra, & epiſodia: ſaperda, Cælius 13. 26.
Caſeus quibus obſonium ſit, Aelianus in Varijs Græ. fol. 76.
Lecithopolis, Cælius 27. 17.
¶Salgama, Salgamarij, Cælius 30. 10.
Potiones diuerſæ, Textor in Officina, 254.
Καπηλεῖον, Aelianus in Var. Græ. fol. 77.
Qui caupones primi, Polydorus 3. 3.
Caupones Italici, Cælius 7. 10.

¶*De piſtoribus, & molitoribus.*

De panibus diuerſis paulò ſuperius dictum eſt.
De fermentis: Panis faciendi ratio & genera: & quando primum piſtores Romæ: de cribris & alica, Plinius 18. 11.
Quis prim⁹ fruges molendi pinſendiꝗ; uſum monſtrauerit, Polydorus 3. 2.
Molæ laus, Aelian⁹ in Var. Græ. fol. 34.
Molæ piſtrinariæ encomion per Pittacum quendam.
De piſtura, Plinius 18. 10.

De piſtorijs, & molitura, & farina, Plinius 18. 9.
De paſpale & achne, Cælius 26. 21.
Molæ ubi eſſent Romæ, Cælius 9. 16.

¶ *De piſcatoribus.*

In piſcatores, Florile. Græ. lib. 3. ſect. 4.
Piſcatorũ anathemata, Ibid. lib. 6. ſect. 3.
Quis inuenerit retia, Polydorus 3. 6.
Piſcatorij libri à quibus editi, Athenæus Græ. Baſil. 7. 10.
Oppiani Halieutica cum commentarijs extant. Vide plura de piſcatione in phyſicis, ubi de animalibus, & omni genere Venationis.

TITVLVS XII. DE DIVERſis *alijs artibus, & uitarum generibus. De Mercatura primum: deinde de pharmacopolis, athletis, hiſtrionib. ſeruilibus quibuſdam, circulatoribus, &c.*

QVi primum mercaturam inuenerint, & de primis inſtitoribus, Polydorus 3. 16.
Mercaturæ laus, Cælius 16. 8.
Mercatio, Lumen animæ cap. 147. p. 2.
Mercator, Manip. florum.
Comparatio nauigationis, id eſt, mercaturæ maritimæ et agriculturę, Theon in Exercitamentis.
De mercatorib. Pontanꝰ de ſerm. 2. 14.
¶De pharmaco, pharmaceo, & pharmacopola, Tzetzes 13. 481.
Quæ catharmata, qui pharmaci, pharmaces, pharmacopolæ, Tzet. 8. 239.
¶ Contra athletas plurima legunť apud Galenum in Exhortatione eius ad artes ex Menodoto.
In Athletas, Florile. Græ. lib. 4. ſect. 2.
Anathemata athletarum, Ibidem lib. 6. ſectione 2.
Εἰς ἀγωνιστὰς, Ibid. li. 2. ſect. 1. et li. 3. ſect. 2.
Plura de Athletis uide lib. 1. de grammatica, Tit. 12. par. 6. Item de hiſtrionibus lib. 4. de poëtica, Tit. 6. par. 1.
¶Hiſtriones, Bruſonius 6. 14.
Quid eſt quod artifices ſcenæ deditos hiſtriones uocant? Plutarchus Proble. Rom. 107.
Hiſtrionicam apud uetuſtiores Romanos inter turpia nominatã nõ fuiſſe, Macrob. Saturn. 3. 14.
De Roſcij hiſtrionis excellentia, & prouerbio inde nato, Cælius 14. 17.
De Pylade & Hyla hiſtrionibus, quàm apte & argute ſe præbuerint, Macrobius Saturn. 2. 7.
¶Antletæ qui: item himonia, himæum, tenellus, niglaros, Cælius 5. 11.
Aquarioli qui ſint, Cælius 12. 16.
Ancalidophori, ancalides, phacele, Cælius 19. 17.
Anaphorum & allactũ quid, Cæl. 16. 3.
Bractearij, Cælius 19. 16.
Thurarij, Ibidem.
Scruta quid ſint, & quid ſcrutaria, Ibid.
Scrutarius, ſcuta, ſcutriſcũ, ſcrutea, ſcrutariam facere, Cælius 19. 16.
Coroplates, Cælius 7. 19.
Organarij, Cælius 19. 16.
¶De circulatoribus, Tzetzes 13. 475.
De funambulis & funipeis, Crinit. 5. 13.
Neurobatæ, paradoxopœi, paradoxologi, Cælius 7. 16.
Neuroſpaſta, automata, Cælius 7. 16.
De ſcurris quibuſdam & adulatoribus, Leonicenus 3. 3.
Scurræ, Bruſonius 6. 14.
¶Pandemij mendici, Cælius 14. 4.
¶Ars amatoria, uide in Ethicis in Amore.
Meretricia profeſſio, uide in Ethicis in Libidine.
Quis primum inſtituerit artem meretriciam, Polydorus 3. 17.
¶De lapidibus, qui cito abſumunt corpora in eis condita: & de his qui diu ſeruant, Plinius 36. 17.

TITVLVS XIII. DE RE RVſtica: *primum qui in genere de agricultura aut re ruſtica ſcripſerint, ſiue integros libros Georgicorum aut Geoponicorum, ſiue aliquid obiter: deinde particulatim, De uilla, agris, obſeruationibus ruſticis, aratione, arboribus, uineis, hortenſia, paſtoralia.*

¶ *De re ruſtica in genere.*

REi ruſticæ uocabulum latius patêre uidetur, Georgica uero & Geoponica ad arationem atq; plantationem & hortorum cultum tantum ſpectare. De Georgicis uide ſupra etiã in libro de Poëtica. Quod arbores & reliquas

& reliquas plantas attinet, multa hic, multa in phyſicis commemorare poteramus, ſed omnia unum in locum in libro de re Medica collocare maluimus. Nam & ueteres & recentiores multi eodem in opere ubi de plantis ſcribunt, ut Theophraſtus olim, & nuper Ruellius, phyſicas, medicas, & ruſticas conſiderationes coniunxerunt. Multa ſanè in rei ruſticæ ſcriptoribus etiam leguntur, quę ad Oeconomica maxime pertinent. Sic affinitas quædã artium ἐγκύκλιος & connexa eſt: & nulla non aliquid ab alijs mutuatur, exceptis tantum communiſſimis prima philoſophia & dialectica. Quid uero cuiq; propriũ ſit, quid aliunde petitum, diſtinguere ſapientis eſt.

Rei ruſticæ ſcriptores in utraq; lingua enumerantur à Columella lib. 1. ca. 1.

De re ruſtica Aeſchrion, Anatolius, Androtion, Antipho Rhetor.

De agricultura Bacchius Mileſi9, à Varrone & Plinio citatur.

De ruſtica re ſelectorum libri 20. Græci, Conſtantino Cæſari inſcripti. Eoſdem omnes Ianus Cornarius Latinos fecit: Andreas à Lacuna octo tantum poſteriores, qui de animalibus ſunt. Eoſdem omnes Antonius Petri Narbonenſis in linguam Gallicã tranſtulit, Petrus Laurus in Italicam.

De re ruſtica, Heron.

De agricultura Dionyſius Vticeñ.

Dionyſius qui Magonẽ tranſtulit citatur à Plinio.

Lyſimachus agriculturæ ſcriptor, citatus à Plinio.

Menecrates Epheſius carmine de re ruſtica ſcripſit.

De agricultura Philon Iudæus.

Liber anonymus habens hypotheſes georgicas, aſtrologicas, iatricas, Græce extat in Italia.

¶ Angeli Politiani Sylua, cui titulus Ruſticus, in Vergilij & Heſiodi Georgicôn enarratione pronunciata.

In Georgica Vergilij præfatio Io. Lud. Viuis. Eadem Bernhardinus Dangellus Italice reddidit, & commentarijs Italicis illuſtrauit.

L. Iunij Moderati Columellæ de uniuerſa re ruſtica libri 13. excuſi & alibi (uide Tomo 1.) & Coloniæ apud Gymnicum.

In eoſdem annotationes Phil. Beroaldi ordine literarũ, et Petri Victorij.

Ge. Merulæ Alexandrini priſcarum uocum enarratio, quæ apud Varronẽ, Catonem & Columellam inueniuntur: Palladij enim uix unam aut alteram explicat.

Vocabula ad agriculturam pertinentia, apud Ioan. Tortellium de Orthogra. in dictione Ag.

De re ruſtica libri 14. Palladij Rutilij.

De agricultura C. Plin. lib. 18.

Petrus Creſcentienſis, uide Tomo 1.

De re ruſtica & terra, Vincentius Belluaceñ. lib. 12. Speculi Doctrinalis: & Iſidorus lib. 17. Etymolog.

De agricultura & uita ruſtica, Bruſonius 1. 8. & Artemidorus de Somnijs lib. 2.

Rus, Octauianus Mirand.

A quibus primum inuenta agricultura, & quot ea redundet bonis, Polydorus 3. 1.

Inuitatio ad ruſticandũ, Marſylius Fic. lib. 7. epiſtola 8. & lib. 6. Epiſtola 2.

Vitæ ruſticæ encomium, Ge. Maior ex poëtis.

Agriculturæ literarumq; ſtudium inuicem coniunguntur feliciter, Marſil. Ficin. lib. 7. epiſtola 7.

Comparatio nauigationis, id eſt, mercaturæ maritimæ, & agriculturæ apud Theonem in Exercitamentis.

Quod bellatores ciuitati utiliores ſint quàm agricolę, Maximus Tyrius Sermone 13. & contra, Sermone 14.

Quod antiquis maximum ſtudium agriculturæ fuit, Plinius 18. 1.

De agricultura: Quibus perfruantur uoluptatibus boni ſenes agricolæ, Pet. Lagnerius ex Cicerone: plenius legito in Catone Maiore Ciceronis.

Laus agricolarum, Plinius 18. 5.

Qui agricultura illuſtres, Plinius 18. 3.

Agricolarum epitaphia, Florile. Græ. lib. 3. ſect. 11.

Agricultura apud quos turpis, Aelian9 in Varijs Græ.fol.73.& 78.
Vbi mulieres agricolentur, Ibid.76.
De laudib. agriculturæ, Alber.Lollius.
Laus uitæ agreſtis & commoda ruris, Aeneas Syluius epiſt. 91.& epiſt. 5.
Encomiū uitæ ruſticę, Ioach.Camerarij.
De laude rei ruſticæ Philippi Beroaldi, & Pogij. Extat & Græci cuiſdam au thoris incerti agriculturę Encomium in Italiæ Bibliothecis.
De laude agriculturæ, Stobæus Sermone 54.& in contrarium Sermone 55.
Cæſarum leges agrariæ ad Coloniarum iura, in Bobio oppido inuentæ, ut Raphaël Volaterranus ſcribit in Geographia ſua.
Epiſtolæ ruſticales Græcæ 19. Aeliani.
¶De habitationibus eligendis, Petrus Creſcentieñ.
De domnū ſtructura pro agris, Conſtantinus Cæſar.
De uillarum poſitione, Plinius 18. 6.
Deſcriptio uillæ ſalubris, Marſilius lib. 9. epiſt. 1.
De uilla Vaciæ & eius diſpoſitione, Seneca lib.7. epiſtola 56.
In Manlij Vopiſci uillam Tiburtinam, Statius Sylu.lib. 1.
In uillam Surrentinā Pollij, Statius lib. 2. Sylu.
De inſtrumentis ruſticis, Iſidorus lib.20. Etymol.
De agris campeſtrib. Petrus Creſcent.
De agris, & eorum finibus & menſuris, Iſidorus lib.15. Etymolog.
De limitatione agrorum, Plin.18.34.
De qualitate agrorum, Frontinus.
De menſium laboribus in rure, Palladius & Petrus Creſcentieñ. & Conſtantinus Cæſar.
De operibus 12. menſium, Ioachimus Camerarius.
Ratio Agriculturæ, Plinius 18. 4.
Quæ obſeruanda in agro parando, Plinius 18. 5.
Præcepta antiquorum de agro colendo, Plinius 18. 6.
Regulæ actuum ruralium, Petri Creſcentieñ.
Replicatio totius culturæ, & quid quoque menſe in agro fieri oporteat, Plinius 18. 26.
Ne agricolæ aſpiciant ſtellas, ſed magis tempora ſerendæ frugis, & ortus occaſusq; ſyderis in quibuſdam herbis, & de ſtellarū ortu & occaſu, Plinius 18. 27.
Cur temporum uarietas ex emerſu uel occaſu fixarum ſtellarum aſſignetur à rei ruſticæ uel nauticæ doctoribus, Cælius 14. 10.
De Græcorum doctrina, Plinius 17. 7.
De terrarum generibus, ibid. cap. 8.
De cineris uſu, & de fimo, & quæ ſata uberiorem terram faciant, & quæ urant, Ibidem 9.
De qualitate regionum, Ibidem 4.
Genera terrarum, Ibidem 5.
De terra quā Britannia & Gallia amat, Ibidem 6.
De qualitate terræ & ſtercoratione, Plinius 18. 23.
De fimetis, Plinius 24. 19.
¶De aratione & frugibus.
¶Bouem aratorem cur non mactarent Athenienſes, Aelian. in Varijs Græ. fol. 30.
Argenteo uomere araturos Lacedæmonijs oraculū reſpondit, Cælius 26. 4.
Aratri partes, echetlion, Cælius 26. 5.
Vrbibus aratrum circūducere quid ſit, Ibidem.
Aratri, eiusq; partium, & aliorum ruſticorum inſtrumentorum pictura, in Commentarijs Græcis in Heſiodum Venetijs in 4. impreſſis.
Dipolos terra & tripolos, apud Cælium Rhod. fol. 1087.
Species tres arationum, Cælius lib. 28. cap. 23.
Arandi diſciplina, Plinius 18. 18.
De uomerum generibus, Ibidem.
De tēporibus arandi & iunctione boū, Plinius 18. 19.
De occando, & quodam arationis genere, & de iteratione & reſectione, Plinius 18. 20.
De cultura terræ, Plinius 18. 21.
De ſumma fertilitate, Ibidem 22.
Quoties & quibus temporibus fuit ſumma uilitas annonæ, Plinius 18. 3.

De tem-

De tempeſtatibus utriuſq; temporis, & remedijs ſterilitatum, Plinius 18. 29.

Quis primum mortalibus fruges, & eas molendi, aut ſtercorandorum agrorum, uel pinſendi frumẽti uſum mon ſtrauerit, & boues aratro iunxerit, aut ferramenta ruſtica inuenerit, uel cribra diuerſi generis, Polyd. Verg. 3. 2.

Quid in quoq; terræ genere debeat ſeri, Plinius 18. 17.

De bonitate ſeminum & diſciplina ſeminandi: & quantum ex quoq; genere frumẽti in iugero ſerendũ, deq; temporibus ſerendi, Plinius 18. 24.

De rigatione ſeminũ, Plutarch. in cauſ. naturalib. Probl. 2. & 4.

Qua de cauſa tritici ferax eſt pinguis & ſolidus ager: tenuior autem terra hordeum magis profert, Ibid. Proble. 15.

Quare triticum in luto, in puluere uero hordeum ſerendum eſſe aiunt, Ibid. Problem. 16.

De uitijs frugum & remedijs, Plinius 18. 17.

Meſſores, Theocritus Idyllio 10.

De meſſe & tritico & palea & frumento ſeruando, Plinius 18. 30.

¶ *De arborum cultu.*

De cultu plantarum, Philo Iudæus.

De natura & cultu plantarum, Petrus de Creſcentijs.

De arborum ſatiuarum cultu in genere, C. Plinius 2. 17.

De cultu arborum & uitium Siciliæ idoneo, Antonini Venuti Italicus libellus.

De ſationibus & inſitionibus quædam oblectabilia ſeneſcenti, Seneca lib. 3. epiſtola 87.

De arboribus Plantandis, Cõſtantinus Cæſar.

De ſatione arborũ & inſitione, & quomodo inuenta ſit tenera inſerendi emplaſtratio, Plinius 17. 14.

De emplaſtratione, Ibid. 16. & 17.

Inoculare, enophthalmiſmus, Cælius 14. 19.

Seminarium & plantarium fructiferarum præſertim arborũ, quæ poſt hortos conſeri ſolent, Caroli Stephani, denuo auctum. Huic acceſſit alter libellus de conſerendis arboribus in ſeminario: deq; ijs in plantariũ transferendis atq; inferendis. Rober. Stephanus excudit Pariſijs.

Plinij Secundi libro 17. continentur ſatiuarum ac cultarum arborum naturæ.

Arborum pretia mirabilia, Ibidem ca. 1.

De natura cœli ad arbores, & quam partem cœli ſpectare debeant, Plinius 17. 2.

De ſocietate cœli & terræ ad arbores, Ibidem ca. 3.

De ſatione arborum, & quod auulſione naſcuntur arbores, Plinius 17. 10.

De transferendis ſeminarijs, & ulmis ſerendis & ſcrobibus, Ibidem ca. 11.

De interuallis plantandarum arborum, & umbris, & ſtillicidijs, & ubi plantari debeant, Plinius 17. 12.

Quæ arbores tarde creſcant, & quæ celeriter, Ibidem 13.

De cultura talearum, & quibus temporibus inſitio fiat, Plinius 17. 18.

Quæ arbores ſocietate gaudeant, & de diſciplina ablaqueandi et accumulandi, Ibidem ca. 19.

De prodigijs ex mutatione, & de remedijs ex arboribus, & quæ irrigatione proficiant, & qualiter rigandum, & mirabilia de riguis, Plinius 17. 25.

De remedijs morborum arborum, Ibidem ca. 26.

De caprificatione & ſtercoratione, Plinius 17. 27.

De diuerſis medicamẽtis arborum contra uenenata animalia, & formicas, & noxia animalia, Ibidem cap. 28.

De nemoribus, Petrus Creſcentieñ.

¶ Olei uaſa ſi diutule ſemiplena cuſtodias, oleo ſapor ſuauior conciliatur: Vinum uero ſic aceſcit, Macrob. Sat. 7. 12. quęſtiuncula 5. Plura de oleo uide infra in Plantis inter Medica.

¶ Citrius qualis arbor, et unde, Pontanus de hortis Heſperid. lib. 1. ca. 1.

De conuerſione Adonidis in citriũ, 1. 2.

De apportatione citrij in Italiam 1. 3.

Quæ loca ſint apta ſerendis citrijs, 1. 4.

Quæ loca ſint euitanda, & quibus utendum remedijs 1. 5.

Fabula de citriorũ reparatione, nouacꝫ apportatione in Italiam, è Media regione, 1. 6.
Quod tempus aptum ſit ſerendis citrijs, 1. 7.
Quaſdam regiones nõ alere citrios propter frigus, 1. 8.
De altitudine ſcrobium, 1. 9.
Ferro coërcendam eſſe luxuriam, 1. 10.
De propaginibus procurandis, 1. 11.
De ſentinio faciendo, & colendo, 1. 13.
Euagatio poëtica in uxoris manes, 1. 14.
Fructus citriorũ alios dulces eſſe, alios acrimonioſos, 1. 15.
Quomodo citria fiant craſſiora, 1. 16.
Quomodo toto anno inſideant in arbore ſua, 1. 17.
De ratione decoris hortenſis, 1. 18.
Poſt rigidas tempeſtates non eſſe amputandas, 1. 19.
De diſpoſitione earum, 1. 20.
De opere topiario, 1. 21.
Quod diutius uiuant, 1. 22.

¶ *De cultu uitium, & uino.*

De cultura uitium, Iulius Aquila.
De cultu uinearum & uuis, Conſtantinus Cæſar: & alibi de Vitium cura.
De cultu arborum & uitium Siciliæ idoneo, Antonini Venuti Italicus libellꝰ.
De uineis præceptorũ libri 2. Iulij Græcini.
De uitibus, uineis, uuis, Plinius 14. 14.
De uineis & uino, Petrus de Creſcẽtia.
De torculari, uaſis, & muſto, Conſtantinus Cæſar.
De uindemijs, muſto, uino, & uarijs uinorum remedijs, libellus impreſſus alicubi in Italia chartis duabus abſcꝫ nomine authoris, in 4. ſtilo quidem rudi, ſed argumento feliciter ac utiliſſime tractato.
De conditura uini ſcriptores, Ariſtomachus, Hiceſius, & Comiades, à Plinio citantur.
De picis generibus, & reſinis, & muſtis cõdiendis, decꝫ aceto & fece, Plinius 14. 21.
De uite inſerenda, Plinius 17. 15.
De ſalicto & harundineto, & cæteris cæduis ad perticas, palos, Ibidem ca. 20.
De culturis & diſciplina excolendarum uinearum, Plinius 17. 21.
De ſulco, & uinearum putatione, Ibidem ca. 22.
Ratio arbuſtorum, Plinius 17. 23.
De ſeruandis uuis, Ibidem ca. 24.
Vinetum Caroli Stephani.
Anterides, Cælius 3. 28.
Anterides, antes, antæ, pilos in Theophraſto quid, Cælius 16. 11.
Quæ ſint pedamenta apud Iureconſultos, cuiúſue generis, Alexander ab Alexand. 2. 10.
Vindemia, Octauianus Mirandul. ex poëtis.
De uindemia & autumni temporibus, Plinius 18. 31.
De uindemia, Conſtantinus Cæſar.
De uinorum differentia et tranſuaſatione, Idem.
Vaſa uini cur ſi diutule ſemiplena cuſtodias, uinum in acorem corrumpitur: oleum uero ſic ſuauius fit: Macrob. Sat. 7. 12. quæſtiuncula 5.
De uino plura require in plantis inter Phyſica.

¶ *Cepurica, ſiue de re hortenſi.*

Cepurica ſcripſerunt, Firmus, Ceſennius, Caſtritius, qui omnes citantur à Plinio. Exiuit & liber quidã Germanicus in 4. de hortis inſtruendis, ex officina Egenolphi puto Francoforti.
Laudes hortuli, P. Vergilij Maronis poëmation.
De hortis Petrus Creſcentieñ.
De hortorum inſtrumentis, Iſidorus lib. 20. Etymol.
De re hortenſi Carolus Stephanus.
De hortis Heſperidum libri 6. Ioan. Pontani.
Adonidis horti, in Chiliadib. Eraſmi.
Alcinoi hortum Homerus in Odyſſea deſcribit.
Columellæ Hortus carmine: eſt autem liber 10. Operis eius de re ruſtica, ubi docet de hortorum cultu, holeribus & herbis, quomodo aut quando plantari ſericꝫ debeant.
Hortorum imagines, Florileg. Græ. lib. 4. ſect. 15.
De horti ſtructura & arboribus plantandis,

tandis, Conſtantinus Cæſar.
De penſili horto Dianæ Epheſiæ, Plinius 36. 14.
Horti tres, unus ex uitro, alter ex ſerico, tertius forma labyrinthi, In Hypnerotomachia Poliphili.
De hortorum ſingulari diligentia, Plinius 18. 1.
De hortorum cura, ex digeſtione terræ naſcentiū præter fruges & frutices, Plinius 19. 4.
Natura, & genera, & hiſtoria, naſcentiū in hortis rerum, Ibidem 5.
De hortenſium herbarum radicibus, folijs, floribus, coloribus, Ibidem 6.
Quoto die quæq; herbæ naſcātur ſatæ, & quomodo quæq; formentur uel digerantur, & quorum ſingula genera ſunt, & quorum plura, Plinius 19.7.
Natura, & genera, & hiſtoriæ ad condimenta in horto ſatarum rerum, 36. Ibidem 8.
De fœniculo & canabi, Ibidem 9. Sed de herbis hortenſibus plura uide in plantis inter Phyſica.
De morbis hortorum, & remedia circa formicas, erucas, & culices, Plinius 19. 10.
Quæ magis ſint fortia uel minus, & quibus ſalſæ aquæ proſint, Ibidem 11.
Ratio rigandorum hortorum, & quæ translata meliora fiant, & de ſuccis hortenſiorum, & ſaporibus, Ibidem 12.
De olerum ſationibus, Conſtantinus Cæſar.
Qui topiarij apud Iureconſultos dicti ſint, & legato fundo inſtructo an ueniant topiarij, Alexander ab Alexandro 3. 25.

¶*De pratis & fœno, re paſtorali, animalium nutricatione.*

Quare apud Dorienſes non commoda fœni ſolet eſſe conuectio, aut quam ob cauſam, cum pluuium eſt cœlum, fœnum haud bene comportatur, Plutarchus in cauſ. natur. Problem. 14.
De pratis & reparatione prati, & cotibus, & falcibus, Plinius 18. 28.
De pratis Petrus Creſcentieñ.
¶Paſtorale, Theocriti Idyllion 5.
Damœtas, Theocriti Idyll. 6.
Lycidas, Eiuſdem Idyl. 7. Nomeus, 9. Menalcas, 8. & 9.
Muſica paſtorū Theocriti epigrāma 5.
De Tityris, Cælius 19. 25.
Apollo in paſtorem, Ouidius Metam. lib. 6. & lib. 2.
Iupiter in paſtorem, Ouid. Metam. 6.
De paſtoribus, Varro lib. 2. ca. 10.
Paſtores, Florile. Græ. lib. 1. ſect. 68. Epitaphia, Ibid. lib. 3. ſect. 26.
Paſtoralia Longi, Græce.
De armentorum & gregis cura, electione, remedijs, Fr. Niger in poſtrema parte Rhætiæ ſuæ.
De iugere & actu, & legibus circa pecora, Plinius 18. 3.
De Coreto paſtore, Cælius 8. 16.
Thyrſis & Aepolus, Idyl. 1. Theocriti.
Corydon, Theocritus Idyl. 4.
Paſtores, Ibidem.
Aegon, Ibidem.
Aepolicum carmen Theocriti, Idyl. 5.
Aepolus, Idyl. 3.
Aepolus & Thyrſis, Eiuſdem Idyll. 1.
Plura de Aeglogis & Paſtorum colloquijs, uide ſupra in Poëticis Tit. 3.
Laus uitæ paſtoralis, Antonij Codri.
De ouibus diligēter curandis, Conſtantinus Cæſar. De nutricatu auium & columbarum, Idem. Sed de animalibus omnibus uno in loco in Phyſicis dicendum uidetur.
De lacte, caſeo, & lactarijs operibus, ibidem require.
Melitturgiæ ſcriptores Ariſtomachus, Philiſtus, & Neoptolemus à Plinio citantur. De apibus quoq; & melle, in Animalium hiſtoria in Phyſicis agendum.

FINIS.

APPENDIX DE ARTIVM ILLITE= *ratarum diuiſione & nominibus.*

MVLTIPLEX adeò uariũq; genus eſt artium, ut uix commode poſſit dialectica methodo diuiſionẽ aliquã ſubire: quod etiã in Panepiſtemone ſuo Ang. Politianus fatetur. Nos primum cõmunes eis aliquas diuidendi rationes adferemus, deinde non abſq; ordine ſingulas illiteratas artes nominabimus, ut materia ſaltem hæc ſit rectius diuiſuris: hęc enim pro corollario tantum huius libri chartæ explendæ gratia haberi debent.

Primum igitur artes non inepte quis diuidat à fine, qui cõmuniſſimus eſt ipſum bonum, idq; neceſſarium, utile, iucundum, uel animi, uel corporis, uel utriuſq;, uel fortunæ reſpectu.

Galenus ab effectis diuidit, ita ut quędam ποιητικαὶ, id eſt, effectiuæ ſint, quæ uel noua quædam opera efficiunt, quæ remanent etiam ubi ceſſat actio: uel uetera reficiunt, purgãt, expoliunt, ut quæ ueſtes calceosq; ueteres reſarciunt, quibus medendi quoq; artem adnumerat: quædam practicæ, id eſt, actiuæ, quarũ opus, cum ab actione ceſſant, nullũ relinquitur, ut ſaltatorum, præconũ: quædam deniq; κτητικαὶ, id eſt, acquiſitiuæ, ut aucupum, piſcatorum, et uenatorum omnium. Theoreticas, hoc eſt contemplationi ſine ullo labore deditas nunc omittimus. Reliquis uero differentijs addendæ uidentur Mercatoria, Ruſtica, et Politica, & ſic omnium opinor artium genera cõſtituta erunt. Diuinatrices & prohibitæ pleræq; ſupra in libro de Magia, &c. nobis enumeratæ ſunt.

A materia minus artificioſa diuiſio erit, ſecundum metalla, lapides, ligna animalia, Cerealia, &c.

A forma artificioſior & popularior, quam nos ferè ſequemur, ut Artes Veſtiariæ, Cibariæ, Fabriles, Mechanicæ, et alijs nominibus dicantur. Quanquam autem omnes hæ artes ad alios ſint, & uictum aut lucrum aliunde expectent: peculiare tamen genus eſt, quas quis omnino Seruiles dixerit, ſecundum uarias ſeruorum & miniſtrorum, quas dominis ſuis præſtant, conditiones, ut ſunt Mediaſtini, à pedibus, equiſones, ſatellites, armigeri.

Hoc animaduertendum eſt alias alibi artes in pretio eſſe, alibi prorſus ignotas: et quæ ab uno artifice in locis parum populoſis efficiuntur, eadem in magnis ciuitatibus à diuerſis fieri.

¶ Latina artificum nomina antiquis uſurpata pro coniectura diſponemus: quorum autẽ apud ueteres nomina non legimus, aſteriſco notabimus.

¶ *De ueſtiarijs artibus, & coriarijs.*

Lanarij. Sericarij. Linteones. Textores. Lanifici & lanificæ. Lanipendiæ. Carminatores. Pannicularij. *Pannitonſores. Flamẽarij. Sartores. Sagarij. Palliones. Manulearij, qui ueſtes manicatas conficiebant, Plauto: apud quem multa uetera artificum nomina leguntur. Caligarij. Bracarij. Interpolatores. Netrices. Pelliones. Fullones. Infectores. Molochinarij. Violarij. Patagiarij. Limbularij, uel limbolarij. Acupictores. Phrygiones, & qui netum aurum intexunt. Plumarij. Polymitarij. Sarcinatores. Sutores. Alutarij. Coriarij. Cerdones. Calceolarij. Crepidarij. Solearij. Veteramẽtarius, aut ueteramẽtarius ſutor. *Fibularij. Zonarij. Semizonarij. *Artifices ligularum & loculorum. Scenopœus. *Artifices acuum & acicularum.

¶ Loricarij. Artifices telorum, & armorum.

¶ *De cibarijs artibus.*

Qui ad cibum referuntur artifices, aut capiunt aliquid, aut paſcunt, aut parant, aut uendunt tantum.

Paſtio etſi latius paulò tendi uideat̃, ut plurimum tamen ad cibos pertinet. Eſt autem alia Ruralis, alia Villatica. Ruralis aut eſt in pecore maiore, ut ſunt boues, aſini, equi: aut minore, ut ſunt oues, capræ, ſues: tertium genus, muli, canes, paſtores. Villatica habet auiaria, leporaria, piſcinas. In auiarijs nutriuntur uel terreſtria, pauones, turdi, columbæ,

columbæ, turtures, gallinæ: uel amphibia, anſeres, anates. In leporarijs aluñt, uel apri, capreæ, lepores: uel apes, cochleæ, glires. Piſcinę piſces habent, uel dulcis aquæ, uel marinæ. Sed pergamus ad alias.

Lactarij. Victimarij. Macellarij. Lanij. Botularij. Allantopolæ. Fartores. Hamiotæ. Piſcatores. Salſamentarij. Cetarij. Structores annonæ. Siliginarij. Sitonæ. Dardanarij. Lupinarij. Piſtrinarij. Pollintores. Piſtores, pinſores olim. Piſtor dulciarius. Cruſtularij. Salgamarij. Lecythopolæ. Pomarij. Ficitores, qui amant uel colligunt ficus. Olitores. Obſopœi. Condimentarij. Structores. Architriclinus. Archimagirus. Cupedinarij. Popinarij, popinarumq́ inſtitores. Obſonatores. Vinarij. Cellarius. Caupones. Tabernarij. Hoſpites. Stabularij.

¶Corporis curam agunt, ex Politiano: Tonſores, balneatores, pilicrepi, alipili, mediaſtini, mangones, aliptæ ſeu pædotribæ, ciniflones, arcularij, propolæ, pigmentarij, coronarij, coſmetæ, funerarij, libitinarij, pollinctores, deſignatores, præficæ.

¶Medici. Seplaſiarij, & medicamentarij omnes.

Medico inſeruiunt, herbarius, pharmacopola, coquus, alipta, chirurgꝰ, &c.

Mulomedici, ueterinarij, equarij medici.

¶Fabri diuerſi. Materiarij. Tignarij. Cruſtarij. Xylurgi. Lapidarij, latomi, lapicidæ, latypi, lithurgi, lithotribæ. Calcarij. Cementarij. Laterarij. Tectores. Imbricarij. Fornacarij. Organarij. Statuarij. Ephippiorũ artifices.

¶Vietores. Doliarij, qui fictilia aut lignea dolia componunt. Figuli. Tornatores. *Arcularij. Capſarij. Sulfuratarij. Lignatores, ὑλοτόμοι. *Lignicidæ, xylocopi. Carbonarij. Funicularij, ſchœnopœi. Foricarij.

¶*De Mechanicis.*

Mechanica proprie dicta liberalis ſcientia eſt, & Geometriæ principijs utiť: quanquam ad perficienda opera ſua miniſtris indiget manuarijs. Et pleræq́ forſitan artes nõ illiberales ſunt in architectis, hoc eſt illis qui rerũ atq́ operũ cauſas et rationes ex philoſophia rimantur, manus interim ipſi nõ admouẽt, ſed alijs præcipiunt. Quod qui faciunt, non in ædificijs tantum, licet hic proprie, ſed omnibus alijs artibus architecti uocanť.

¶ *Mechanicæ proprie & per excellentiam dictæ diuiſio in partes quinq; ex Angeli Politiani Panepiſtemone.*

Mechanicæ (ut Heron Pappusq́ declarant) altera pars rationalis eſt, quæ numerorum menſurarum, ſyderum, naturæq́ rationibus perficitur: ſed hæc nihil ad artes opificum.

Altera Chirurgice, cui uel maxime artes illæ, æraria, ædificatoria, materiaria, picturaq́ adminiculantur. Huius partes ſunt 5.

1. Manganaria, per quam pondera immania minima ui tolluntur in altum.

2. Mechanopœetice, quę facile aquas antlijs extrahit.

3. Organopœetice, quæ bellis accommoda inſtrumenta fabricatur, arietes, teſtudines, turres ambulatorias, helepoles, ſambucas, exoſtras, tollenones, & quæcunq; Græco uocabulo poliorcetica uocantur, tormentorumq́ uaria genera, quæ libris Athenæi, Bitonis, Heronis, Pappi, Philonis, Apollodoriq́ cõtinentur, ut Latinos omiſerim.

4. Mox & quæ Thaumaturgice dicitur: Cuius exempla ſunt hydraulica organa, quęq́ per ſe uentorum flatu reſonant, & quod uas dicæometron uocabant, & quod uoces auium uariarũ exprimit: & ſiphones extinguendis incendijs: & pilæ ſponte ſaltantes, & alia innumera. Hæc igitur aut ponderibus utitur & ſpiritu, quorum præponderatio mouet, æquilibriũ ſiſtit, ſicuti etiam Timæus definit: aut neruis et funiculis animatos quaſi tractus ac motus imitatur, aut circa illa quæ ſubnatent aquis, aut item circa aquarum uertitur horologia. Quorum quidem generum primum docet in Pneumaticis Heron: alterũ idem in automatis & zygijs: quartum rurſus in Hydrijs: tertium uero in Ochumenis Archimedes.

5. Eſt in eadē Mechanicæ ſerie, quæ Centrobarica pars dicitur, ex qua reliquæ pendere dicuntur: & Sphæropœia, qualis illa Archimedea Claudiani laudata uerſibus. Suppeditat eadē Architecturæ quoque ſcanſorias, tractiles, & ſpiritales machinas. Hæc ex Politiano. Nunc artes reliquas percurramus.

¶ Aurifices. Inauratores. Vaſcularij. Bractearij. Aerarij. Ferrarij. * Clauſtrarius Perotto, alijs faber ſerarius. * Stanni fuſores. Χονευταί. Serrarij fabri. Automatarij. Vitrearij. Gemmarij.

¶ *De his qui onera geſtant, uehiculis, nauibus, iumentis, corpore ſuo.*

Vectores. Plauſtrarij. Vehicularij. Ciſarij. Aurigæ uel aurigarij. Carpentarij fabri ſunt, qui carpenta cōficiunt. Gubernatores. Remiges. Epibatę, qui nauibus uehuntur milites. Pauſarij. Proretæ. Naucleri. Helciarij. Nautę. Nauicularij. Ratiarij. Portitores. Veterinarij, qui doſſuarijs iumentis onera imponunt. Ancalidophori. Antletæ. Baiuli. Baiuli cum mulis Marianis.

¶ Manſuefactarij, uel Manſuetarij.

¶ *De miniſtris reipublicæ.*

Notarij. Pragmatici. Scriniarij. A ſecretis. Exceptores. A commentarijs, Commentarienſes. Ab actis. A memoria. A libellis. Subadiuuæ. A rationibus. Calculatores. Ab epiſtolis. Scribæ: Cancellarius ſcriba à Fl. Vopiſco dictus eſt. A quæſtionibus. Nomenclatores uel nomenculatores. Veredarij. Præcones. Vigiles. Cuſtodes. Coactores. Quæſtores. Aediles. Monetales. Monetarij. A punctis, qui præeſt redditui aquariorum, Calepin.

¶ * Chartarum luſoriarum & teſſerarum artifices. Bibliopolæ. Chartularij, uel chartarij. Librarij.

¶ *Mercatores & negotiatores diuerſi.*

Inſtitores omnes. Argentarij (numularij in Biblijs) trapezitæ, campſores Calepino ſine authore. Proxenetæ. Fribolarij, grytopolæ. Scrutarij, qui ſcrutariam faciunt. Venalitiarij, aliás uenalitij, mangones. Agyrtę, et omnis forenſis turba, circumforanei. Mendici. Canalicolæ, forenſes homines pauperes dicti ſunt, quod circa canales fori conſiſterent, Feſtus.

¶ *De ſeruilibus quibuſdam.*

A manu, uel manibus, uel à manu ſerui. A pedibus, curſores. A uoluptatibus. A ſtudijs. Tabellarij, tabelliōes, gramātophori. Vrinatores. Armiger. A pugione. Lixa. Aquarioli. Muliones. Agaſones. Stratores. Ianitores.

¶ Nugatorij artifices, ut petauriſtæ, circulatores: funiambuli uel funipei, uel neurobatæ: tichobatæ: pilarij, &c.

DE ARTIBVS ILLITERATIS FINIS.